

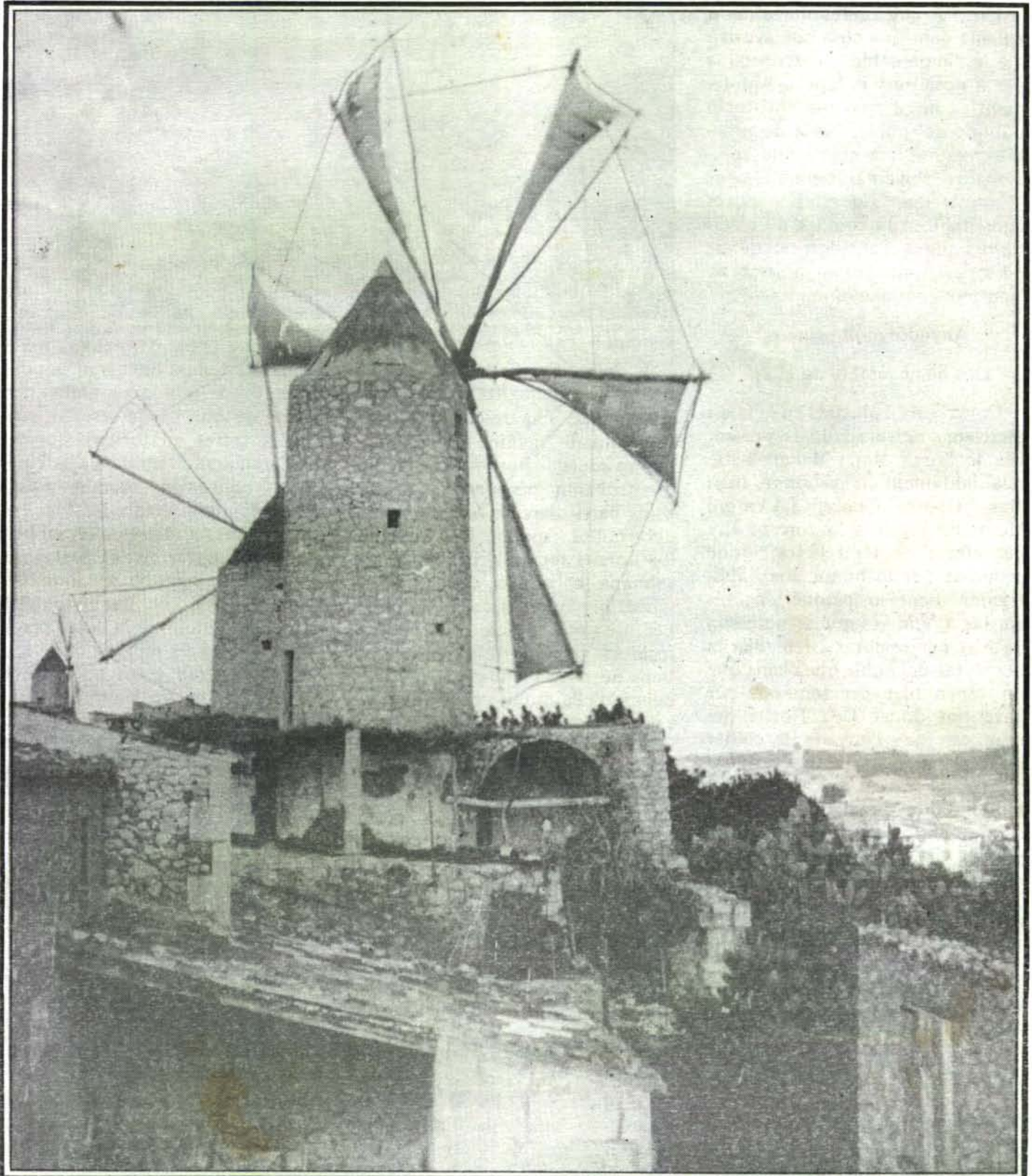
BOINA PAU

PREMS
TORONA

Núm. 452 Any XXXVIII

MONTUÏRI

OCTUBRE 1990

Escassesa de menjar en el segle XVIII

A alguns dels anteriors escrits ja parlarem de la dependència que s'ha tengut fins fa relativament pocs anys de la terra com a únic medi productiu d'aliments i de riquesa per als habitants de Montuïri.

Un mal any representava per a aquella gent una cosa que avui en dia és impensable i desconeguda per a nosaltres: la fam. L'Ajuntament, com a màxima institució pública del poble, havia de prendre mesures per tractar de solucionar o solventar temporalment el problema. Aquestes mesures consistien en la compra de blat i llavors per a l'alimentació de les persones o per tornar a sembrar. Vegem-ne dos exemples:

Anyades molt primes

"Dos de novembre de 1721.

Congregats i ajustats en la sala i escrivania universal de la present vila lo honor Martí Manera batle reial juntament en los honors Joan Mas, Onofre Socias i Antoni Mesquida regidors lo corrent any per efecte de tenir junta i fons proposat per lo honor Joan Mas, regidor dient lo perquè s'ha fet ajustar a V.M. és que se necessita de blat per sembrar i remediari la necessitat del poble que clama que no tenen blat per sembrar, per haver-nos donat Déu Nostre Senyor este any l'anyada de collita molt prima i així se los proposa que es necessari buscar blat del millor modo que trobaran per a deixar a los particulars de la present vila. Cascú donarà son vot i parer.

PORTADA

MOLINS DEL MOLINAR

(Corria l'any 1910)

El molí de Can Serra, esvelt, veles posades, s'aixecava, airós, a principis de segle. Un poc amagat, el de Can Biel "Nofre", i el que guaita, a l'esquerra, el de Can "Vermell". També es destria el poble sobresortint el molí de Can "Perons" on més tard s'hi va construir la casa més alta del poble, la de Can Ferrando

La meravellosa imatge que es podia contemplar del terme des del Puig de Sant Miquel contrastava amb la deplorable estampa que oferien els camps els anys d'escassesa

E après discoreguts los vots i parers de un en altre regidor com s'acostuma, s'ha resolt, conclús i determinant "nemine discrepante" que se prengui i busqui tot el blat que trobaran per efecte de deixar a los particulars de la present vila del millor modo lo trobaran los honors regidors, per a pagar a setmana o en lo estiu primer vinent per benefici del poble i que per dit efecte los dits honors regidors puguin obligar tots los bens de nostra universitat i particulars d'ella, jurau per los menors i per les dones".

Manca de llavors

"21 de maig de 1749.

Congregats i ajustats en la sala i escrivania universal de la present vila de Montuïri lo honor Tomàs Socies batle reial juntament amb los honors Arnau Vanrell, Gabriel Ribes de Son Boivàs regidors lo corrent any per efecte de tenir junta fons proposat per lo honor Arnau Vanrell, regidor major, dient lo perquè s'ha fet ajustar a Vs. Ms. és que ja consideren que ha de faltar a molts de pagesos i vecins de esta vila llavors per poder sembrar en lo any qui vé i

al mateix temps quedaran impossibilitats de comprar grans per llavors de que ha de resultar que moltes terres en lo any qui ve quedaran sense sembrar, s'ha considerat convenient prendre a fiat trecentes quarteres de blat o cercar diners a interés o censal per a poder comprar blat el qual si no se troba que sigui bo per llavor se degui entregar o baratar en los que han collida més que la llavor per a poder-lo després repartir entre los qui no tendran grans per llavors per sembrar ni medis per a poderlos comprar i respecte a la qualitat dels grans en cas que s'hagin de baratar entregant blat foraster, el qual no tindrà el preu i valor equivalent en el blat mallorquí que se pendrà. Deurà la vila pagar el major valor que se considerarà tindrà el blat, el que se recobrarà a qui s'entregarà, i per dit efecte jo don poder a un regidor per a passar a la Ciutat de Palma i per a demanar el permís a la Reial Audiència i per a poder firmar los actes necessaris i així cascú donarà son vot i parer. Més s'ha donat poder al dit regidor Vanrell per ser al ajuntament del sindicat el dia 29 de maig de 1749".

Guillem Mas Miralles

UN ALTRE CURS

A mitjan setembre els alumnes de pre-escolar i d'EGB tornaren a l'escola; aquests dies ho fan la resta d'estudiants. Lluny queden ja les vacances d'estiu, la platja, les festes... Ara comença un curs nou.

Dir "un altre curs!" sol esser sinònim de tornar a la vida normal, de treball, de família, desitgen ja aquesta vida normal, més estable, més organitzada; però també n'hi ha que senten una mica de nostàlgia per l'estiu que han deixat enreure i els costa entrar altra vegada dins la roda dels estudis, horaris i activitats.

És quasi inevitable pensar en aquesta tardor humida i fresca que a vegades posa una nota grisa quan es comença "un altre curs".

És freqüent que en aquestes circumstàncies se senti un poc de monotonia, la rutina, fins i tot la manca d'il·lusió; però no es tracta de tornar a la vida "normal", ni de deixar-nos aplanar per la nota un poc grisa de la tardor. No es tracta d'acostumar-se a lo quotidià, ni de submergir-se en la rutina, perquè el temps de tardor també es pot convertir en un moment clau per avaluar, programar, interrogar, renovar i en definitiva VIURE.

El temps de tardor pot significar una nova iniciativa per encalenticar l'ambient familiar, per descobrir un nou impuls d'acció i de creativitat en el treball; una nova oportunitat per acostar-se al veïnat, a l'amic, al company; una nova responsabilitat sobre nosaltres mateixos, sobre les nostres il·lusions, els nostres problemes, la nostra superació, els nostres projectes.

No es tracta d'exclamar: "Un altre curs!" com si fos una càrrega pesada. Es tracta de reflexionar un moment sobre el que anam a fer i llançar-nos a descobrir tot allò que encara ignoram, a perfeccionar aquesta feina de tots els dies, a convertir en VIDA aquesta nota grisa de la tardor, a posar un nou somriure i sembrar una nova il·lusió. Això ens ajudarà a eliminar rutines i melancolies i serà més fàcil envestir aquest curs amb noves ganes i forces renovades.

Andreu Genovart

Se'n va però no ens deixa

El trasllat de residència de Mn. Andreu Genovart Orell a Porreres deixarà un buit a BONA PAU, encara que ens ha promès que la seva col·laboració no mancarà, cosa que confiam que sigui així.

Aquest fet, però, redundarà i repercutirà dins la nostra revista, ja que no podrà viure tan intensament la vida montuïrera ni tampoc li serà possible traslladar-la tan encertadament, com ho venia fent, en aquestes pàgines.

Durant aquests sis anys de permanència a Montuïri, primer amb el rector Bartomeu Tauler, compartint amb ell les tasques parroquials i després amb Pere Orpí, ja com a rector solidari, se l'ha vist no sols a l'església, sinó també a molts altres llocs.

Ha participat activament com a redactor i fotògraf d'aquesta publicació, duent a terme aquestes tasques constantment i amb tanta mestria, que un bon grapat d'articles seus, apareguts en aquestes pàgines, han estat després reproduïts per altres publicacions, cosa que sempre és d'agrair perquè també enalteix la nostra revista. N'Andreu ha tengut i té la bona qualitat periodística de saber ensumar la notícia i en el mateix lloc on es produeix. I encara que qualcú se n'ha ressentit o s'ha picat de la ironia amb què qualque vegada ha tractat alguns fets, altres han vist amb bons ulls com no prenia partit ni per uns ni pels altres. I com ja se sap, no es poden tenir mai contentes les dues parts.

S'ha interessat per tots els esdeveniments que han tengut lloc a Montuïri, fossin d'un o altre signe, mentrestant es respectà la convivència i el bé comú. Sempre que ha pogut ha participat a tota mena d'actes socials, esportius, culturals, recreatius..., ja fossin organitzats per o per a gent major, de mitjana edat o més petits. En una paraula: l'hem vist integrat dins Montuïri, sempre com un montuïrer que es desvetlla pel poble, malgrat altres tasques obligatòries, de caire extra-local, li absorbissin un preciós temps de la jornada. I sense oblidar tampoc la seva família que resideix a la Colònia d'Artà. Sols ell sap les

anades i vengudes que ha hagut de realitzar per poder atendre a un i altre lloc.

Aquestes retxes no volen esser més que un testimoni de reconeixement i agraïment envers BONA PAU en uns moments de canvi d'estada, que no d'un adéu definitiu, d'un amic i col·laborador que se'n va però no ens deixa.

Onofre Arbona

EDUCACIÓ D'ADULTS

El programa d'Educació d'Adults de la Mancomunitat del Pla de Mallorca per al curs 1990-91 ofereix diferents cursos entre els que des d'un principi hi figuren aquests: Alfabetització; preparatori, graduat escolar (nivells I i II), preparació de proves lliures de F.P.-I, preparació de proves d'accés de majors de 25 anys, mòduls operatius (anglès, català) i tallers diversos.

Està previst que les classes comencin a principis d'octubre i per a matricular-se poden acudir a l'Ajuntament o bé al mateix lloc on s'impartiran les classes, a Ca Ses Monges.

Joan Mas Miralles, "En Collet de Plaça"

És Capità de vaixell i exerceix d'inspector de la flota de la seva empresa

Pocs són els montuïrers que es dediquen a la vida de navegant. Però en aquesta ocasió volíem saber com ha evolucionat un de la vila que ha passat anys dins la mar i, per tant, fora del poble. En Joan Mas Miralles, conegut pels amics com "En Joan Collet de Plaça" és un d'aquests "montuïrers pel món" que, com ja dèiem fa dos mesos amb una altra ocasió (1), ens és grat conèixer el matrimoni més enllà de Montuïri.

Actualment té 44 anys, es va casar amb na Maria Cinta Duch Magin, de Tarragona, i tenen dos fills: Gaspar i Francina.

—Durant els meus anys d'estudiant —comença dient-nos en Joan Mas— la meva residència fou Montuïri, ja que la carrera de "Nàutica" es podia estudiar a Ciutat, examinant-se a Barcelona. Però una vegada acabats els estudis, l'any 1966, vaig començar a viure "a bordo" dels diferents vaixells visitant una sèrie de països a qual més exòtic, com Suècia, Alemanya Democràtica, Estats Units, Egipte, Índia, Paquistán, Ceylan, Somàlia, Sudàfrica, Senegal... Una vegada haver acabat aquests viatges de pàctiques vaig anar alternant la meva residència entre Montuïri, Barcelona i La Corunya, per continuar estudiant a fi d'assolir el títol de "Pilot de la Marina Mercant".

—¿Quan començares a navegar?

—Fou a l'any 1969, com a oficial. I lògicament els següents de bell nou vaig viure "a bordo" per continuar trescant món. Vaig anar a Japon, Nova Zelanda, Ecuador, Panamà, Anglaterra, Holanda, Brasil, Canadà, Puerto Rico, La Martinica, Argentina, Itàlia, Líban, Mèxic i a qualcun més; això sí, esperant els períodes de vacances per a tornar a la vila. Alguns anys més tard, després de passar uns exàmens a Madrid, vaig aconseguir el títol de Capità de la Marina Mercant.

—¿Des de quan ets casat?

—Em vaig casar l'any 1975, i des de llavors he anat alternant durant els quatre mesos de vacances, la meva residència, entre Montuïri i Sant Carles de la Ràpita.

—¿Des de quan actues com a Capità, comandant un vaixell?

—Fou a l'any 1976. Aleshores vaig començar la meva època de "petrolers", navegant des d'Espanya cap al golf Pèrsic (Aràbia Saudita, Iran, Irak, Kuwait, Emirats Arabs Units, Yemen) transportant petroli cru i vivint molt de prop el conflicte entre Iran i Irak. L'any 1980 em nomenaren Capità d'un dels petroliers més grans d'Espanya. I des de 1981 a 1983 vaig estar al comandament del vaixell més gros de l'empresa i que curiosament s'anomenava "Castillo de Bellver", una nau que té 355 metres d'eslora, 55 de mànega, 18'5 de calat i una càrrega de 255.000 tones.

—¿I des de llavors ençà?

—A l'agost de 1983 l'empresa em nomenà cap dels serveis d'inspecció de coberta i de seguretat de tota la flota (13 vaixells), traslladant la meva residència a Madrid, on visc actualment. Ara el meu treball consisteix en què les naus de la nostra flota compleixin totes les normatives en matèria de seguretat i salvament, tant nacionals com internacionals, comprovar que els equips estan en perfectes condicions i assessorar els capitans en els aspectes nàutics.

—Naturalment aquest motiu professional fou el de la teva anada de Montuïri. ¿No és així?

Recorda emocionat la seva infància i joventut en el poble

—Efectivament. La meva anada fou deguda a la meva carrera que vaig triar, d'entre les poques que es podien estudiar a Ciutat. Fou la que més em va il·lusionar, sobretot per allò de viatjar i conèixer món, davant altres més sedentàries.

—¿Quants d'anys fa, d'això?

—El 13 de setembre de 1966 vaig embarcar per primera vegada en un vaixell anomenat "Miguel M. de Pinillos", que feia la ruta Barcelona-Palma-Canàries.

—A la teva anada, ¿tengueres alguns problemes?

—Tal vegada els més grossos foren els familiars, per allò que el fill únic s'embarcava, malgrat que tot d'una, cada 15 dies, el vaixell venia a Ciutat. Problemes personals, no en vaig tenir cap, ja que tenia molta il·lusió per viatjar.

—¿Quins records de Montuïri conserves del temps de la teva infantesa i joventut?

—Els meus records de la infància són tots molt emotius: jugar en Es Dau, Na Llarga, damunt es graons, anar a matances i sobretot el dimoni per Sant Bartomeu. I els de la joventut es limiten a la meva època de jugador del Montuïri, amb tot lo que en aquella època suposava jugar a certs camps dels pobles veïnats. També record l'època de rivalitat entre els corredors "Sao" i "Miquel d'Es Pont".

—¿I dels darrers anys?

—Tal vegada els darrers són la plaça i carrer Major plenes de gent amb molts de bars i els passeigs dels dissabtes i diumenges.

—¿Quines són ara les teves aficions?

—Les clàssiques de tot executiu: futbol televisat, bàsquet y des d'uns anys

(Continua a la pàgina següent)

En Joan Mas ha recalat
en els més exòtics països
d'arreu del món

"A Montuïri manca recolçar
les iniciatives valents
i crear-ne de noves"

(Ve de la pàgina anterior)

ençà, el motociclisme, sense oblidar el
"bricolage", la meua gran afició d'ara.

—Els quatre de la vostra família, ¿us
considerau montuïrers?

—No; lògicament degut a que tant la
meua dona com el dos fills no han viscut
mai a Montuïri, llevat de curts períodes.
Però sí, s'integren ràpidament durant
la seva estada.

—Ara, ¿tornaries a viure a Montuïri?

—En aquests moments no m'ho he
plantejat, per motius laborals, és clar.
Encara que quan arribi la meua jubilació
serà un dels meus llocs de residència.

—¿Veus algunes diferències entre la
vida d'aquí i la d'allà?

—Crec que les diferències entre viure
a Montuïri o a Madrid són tantes i tan
grans, que òbviament és impossible
enumerar-les.

—¿Enyores Montuïri?

—Sempre un té nostàlgia del poble
nadiu; per la família, amics, records...
Però com que la vida transcorre amb
tanta velocitat que quasi no et dona
temps de pensar en temps passats;
encara que per Sant Bartomeu m'entra
un bellugueig estant fora de Montuïri...

—¿Què trobes que manca a Montuïri?

—Degut al poc temps que ara hi visc,
disponc de poques dades per fer una
anàlisi del que manca a Montuïri, per-
què podria no encertar en l'ordre prefe-
rent de les seves necessitats; però sí crec
que manca recolzar les iniciatives valents
i crear-ne altres de noves per tornar el
poble així com era; i sobretot no recor-
rer al tòpic: "No hi ha res que fer".

—¿Has notat alguns canvis aquí?

—D'any a any es nota que el poble es
mor, manca ambient, tant comercial

*Els montuïrers escampats pel món recorden com els nostres graons guarden records
inesborrables de la infància i joventut*

com de passatemps, ja que un es pregun-
ta: ¿on van o on són els montuïrers?

—¿Afegiries qualche cosa més?

—Esper que tant els governants com
les associacions privades mirin sense por
cap endavant i s'embarquin amb la dinà-
mica del segle XXI, perquè tenc la im-

pressió que hi ha persones influents i
entitats que per mantenir el tipisme
d'abans no afavoreixen gens ni mica que
Montuïri vagi endavant.

Gabriel Gomila

(1) Margalida Miralles, missionera montuïrera
a Àfrica.

José M. Aznar amb la Premsa Forana

Previ al sopar multitudinari, d'unes
1.500 persones, que dia 7 de setembre
passat va organitzar el P.P. de Manacor
a un hotel de Cales de Mallorca, repre-
sentants de la Premsa Forana tenguérem
una roda de premsa amb el President
Nacional d'aquest partit, José Ma.
Aznar, al qual hi assistírem representant
Bona Pau.

Rodejat de la cúpula del P.P. Balear,
n'Aznar anà responent a qüestions tan
diverses com: possibilitats que el P.P.
guanyi les properes eleccions, opinió
del P.P. sobre la crisi del golf Pèrsic, la
situació internacional, diferències ideo-
lògiques, escàndols econòmics, lluites
internes dins el partit, transfugisme...
i altres un tant comprometedores.

A més d'alguna d'aquestes, per part
nostrali demanàrem també per què enca-
ra no s'han transmeses a Balears les
competències en matèria d'educació.
Ens contestà exposant-nos certes defi-
ciències en el Govern Central, remarcant
el no haver complit tot quant havia pro-

mès pel que fa referència a transmissió
de competències.

Abans d'acabar l'entrevista volgué
deixar clar que el P.P. representa el
centre polític d'Espanya i augurà perquè
Gabriel Cañelles (present a l'entrevista)
governàs amb més recolzament a Balears
a partir de les properes eleccions.

Després, en el sopar, poguérem des-
criure una trentena de montuïrers que hi
participaven.

Onofre Arbona

NOU BAR

El passat dia 29 de setembre es va
inaugurar un nou bar, el qual està si-
tuat allà on hi havia la bodega de Can
Pep "Roegó", en el carrer de Palma,
número 26.

Es propietat de na Rosa Ribas Mulet
i el regentarà ella mateixa.

No hi ha per què dir que li desitjant
un exit total.

Bartomeu Cloquell Gomila, "Cigala"

L'únic jove de Montuïri que ha après l'ofici de marger

Aquest mes vàrem topar amb un jove que ha elegit una professió de la que n'hi ha pocs a la vila. En Bartomeu Cloquell Gomila "Cigala", un jove de 24 anys que ha après l'ofici de marger, realitzant una feina que ja s'havia abandonada des de fa una cinquantena d'anys i ara sembla torna estar en apogeu, ja que són molts els qui reconeixen que nombroses tasques tradicionals són millors que les modernes. I aquesta professió n'és una.

Quan en Tomeu ens va dir que feia de marger pensàrem que si ens relatava els diferents aspectes de la seva activitat, potser qualcú també veuria una porta oberta cap al seu futur. És per això que començarem així la nostra entrevista:

—¿Per què, Tomeu, vares elegir la professió de marger?

—Tot va ser perquè en el moment que es va obrir l'"Escola de Margers", les meves circumstàncies em dugueren a apuntar-m'hi, per començar una cosa nova.

—¿Com n'has après?

—Fent feina, perquè és una feina pràctica, encara que hi hagi els seus llibres, però només serveixen per consulta. En vaig aprendre amb una relació mestre-peó-alumne, és a dir, no com a l'educació formal, que està més lligada a la relació mestre-alumne.

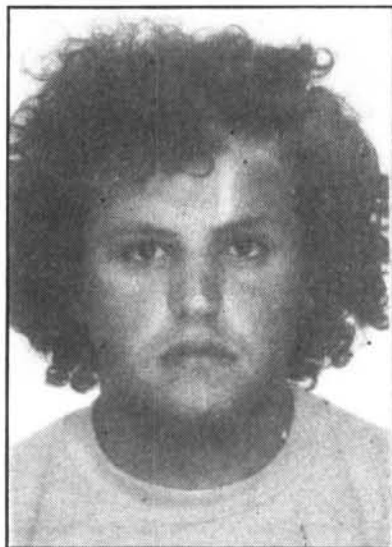
—¿On n'aprengueres?

—Vaig estar a l'escola de margers de Sóller, després amb mestre Biel "Ropit" i amb un mestre d'Algaida; però sobre tot en vaig aprendre posant-hi molt de coratge.

—¿Quines matèries tocàveu a l'escola?

—Estava separat el que era construcció de marges de l'altra cosa que era picar pedra, en pedra de Binissalem. Jo vaig elegir marger, encara que el picar pedra m'agradava molt; feiem, per exemple, morters, piques, un coll de cisterna...

—¿Eren mestres vells?

—Sí; més bé vells.

—¿Quin temps fa que fas de marger?

—Ara fa tres anys, és a dir, vaig estar dos anys a l'escola i un any pel meu compte.

—¿Hi ha molts de tipus, diferents, de marges?

—Els marges van en funció d'allà on estau; va condicionat pel medi natural, t'has d'adaptar a les pedres, terra...

—¿Quines eines emprau, normalment?

—Les eines són molt primàries, o sigui martells, aixades, picasses, parpal, "ginyola", regles...

—¿Has fet molts de marges, ja?

—Marges, sí; però feim feines diferents, tant és així que quasi mai feim la mateixa feina.

—¿Què és més bo de fer: aixecar un esbaldrec o fer una paret?

—No és que una cosa sigui més mala de fer que l'altra, sinó que una construcció de nova planta és més senzilla, més barata que una reconstrucció, perquè a una reconstrucció t'has d'adaptar a uns esquemes que tens fets.

—¿Quina tècnica sols utilitzar?

—És una tècnica que es pot fer en sec o amb pasta. Jo preferesc fer-los en sec. És la tècnica que s'ha emprat sempre a Mallorca.

CREU QUE ÉS UNA PROFESSIÓ
AMB FUTUR I QUE ES VA
REVALORITZANT

AMB UN MÍNIM D'ESCOLA
I EN LA PRÀCTICA SE'N POT
APRENDRE

—¿Creus que aquest ofici té futur?

—Sí, perquè la gent s'està conscient que s'ha de tenir un respecte per lo nostre, per lo natural. Per exemple, fa 20 anys que la feina que jo faig es tenia molt abandonada, en canvi ara ha tengut un ressorgiment.

—¿On s'aconsegueixen les pedres: a la mateixa finca, es compren...?

—Va condicionat pel lloc on fas feina. Nosaltres, per exemple, aconsellam al propietari que s'emprin les mateixes pedres de la finca, però a vegades no pot ser i han d'anar a les pedreres de Binissalem, a Artà...

—¿Consideres que és una feina ben pagada?

—Sí; no és una feina mal pagada; però és una feina dura i consider que està a un nivell normal. Pots viure.

—Necessitares molt de temps per aprendre'n?

—Lògicament l'experiència t'ensenya. Vaig aprendre un mínim a l'escola, per començar. Després, fent feina, vaig aprenent coses noves.

—¿A quins llocs heu fet feina?

—Hem feina feina des de llocs turístics fins a reconstruccions de cases de fora vila. Treballàrem a Cala d'Or, Santanyí, a urbanitzacions al voltant de Ciutat, ara feim feina a Santa Maria. Hem fet un parell de feines a Montuïri, però normalment en solem fer fora de Montuïri.

I aquí donàrem l'entrevista per acabada. Esperem que realment la feina de marger sia de molt de futur, perquè és una llàstima que les parets aquells marges tan ben fets de Mallorca, quan s'esbuquin o es destruesquin, no es tornin a aixecar.

Ma. Antònia

S'HA DIT QUE...

... es segon diumenge de setembre, quan a sa plaça sa banda de música estava ja acabant, ses darreres notes es veren perfumades per sa passada que propicià es camió que recolleix es fems. N'haguéssiu vists de nassos tapats! Va esser com se diu en bon mallorquí "bochornoso". Quan hi ha un acte així, a plaça, ¿no se podria mirar que passassin a recollir una miqueta més tard?

-oOo-

...a sa gelatada de sa Tercera Edat, es "vells" quasi feren es tro, ballant com a perns de rifa. Tots acabaren regalimant amb una bona suada.

-oOo-

... es rector Pere se'n dugué un retgiró ferest un vespre que va sentir xerrar per damunt ses voltes i es campanar. Es "lladres" cercaven coloms i estaven autoritzats, però no havien dit an es rector es dia que hi anirien.

-oOo-

... per sa petita pantalla a s'hora de fer es dinar fan "Santa Bàrbara"; a s'hora d'escurar, "Cristal", i a s'hora de sopar, "Falcon Crest". A ca nostra no s'escura i se dina i se sopa de televisió. Enviaré a mal viatge dona i televisor.

-oOo-

... sa palmera de plaça ha rebrostat. N'Andreu, a s'article des mes passat, va fer de profeta i endevinà i jo he perdut un sopar perquè havia posat messions que no retrauria; però m'he equivocat.

-oOo-

... si no anam vius aviat serem com es manacorins, sempre tenim carrers a l'aire; quan no és per s'electricitat és pes telèfon o ses aigües. I això que ho deixen d'una manera...! ¿Heu vist aquest turó de devora ca ses "Baques"?

-oOo-

... ¿creureu que a sa darrera sessió plenària es regidors estaven convocats pel 25 de setembre en primera convocatòria i pel 27 de juliol en segona? Idò, "canten papers i menten barbes".

-oOo-

... quina "pesadilla" es va llevar de damunt es batle quan va veure aprovada

sa modificació des pressupost municipal i així rescabalar tants de deutes pendents! Poc s'esperaven es vuit milions venguts de fora.

-oOo-

... abans que s'Ajuntament s'hagi fet seu es Molí d'En Gospet, sa Mancomunitat ja demana instal·lar-hi una escola-taller. ¿No serà això passar s'arada davant es bou?

-oOo-

... més de vint preguntes havien preparat es regidors se s'oposició pes darrer ple, i així agobiar es batle. Però "es tir els va sortir per sa culata".

-oOo-

... ets aficionats an es futbol se demanen quin és es motiu pel qual en Biel

Que hi està de content es batle quan veu que sa palmera ha rebrostat, que a s'Ajuntament ses coses milloren..., però sobretot perquè ja destria un llarg descans!

Mates i en Joan Verger, montuïrers i titulars ets anys passats a l Preferent, enguany encara no han fitxat pel Montuiri.

EN XERRIM

CORREDURIA DE SEGUROS

GOMILA S.A.

PREUS SELECCIÓ CONDUCTORS

MARCA	PREU	MARCA	PREU
Alfa Romeo 33 1500 SL	33.937,-	Opel Corsa 1300 SR	28.921,-
Alfa Romeo 75 1800	35.373,-	Opel Kadett 1300 City	28.921,-
Alfa Romeo 164 Turbo Diesel	35.373,-	Opel Kadett 1600 SR	33.937,-
Audi 100- 2200 E	35.373,-	Peugeot 205 GR	28.921,-
Audi 80- 1800 E	33.937,-	Peugeot 205 GT	33.937,-
BMW 320	35.373,-	Peugeot 309 GL Profil	28.921,-
BMW 520	35.373,-	Peugeot 405 1900 GR	33.937,-
Citroen AX 11 TRE	28.921,-	Renault 11 GTS	28.921,-
Citroen BX 16 TRS	33.937,-	Renault 11 GTX	33.937,-
Citroen BX 19 GT	33.937,-	Renault 19 GTX	33.937,-
Citroen Visa Challenger	26.876,-	Renault 21 GTS	33.937,-
Fiat Tipo 1400	28.921,-	Renault 5 GTL	26.876,-
Fiat Regata 1300 Especial	28.921,-	Seat Ibiza del Sol	28.921,-
Fiat Uno 45	26.876,-	Seat Malaga L 1500	33.937,-
Fiat Uno 70 SL 5 P	28.921,-	Seat Panda 45	26.876,-
Ford Escort CL 1400	28.921,-	VW Golf GTD 2 y 4 puertas	33.937,-
Ford Escort GL 1600	33.937,-	VW Sprinter 1600 2 y 4 puertas	28.921,-
Ford Fiesta Ghia 1100	26.876,-	VW Polo Clasic CL	28.921,-
Ford Fiesta Trip 1600 Diesel	33.937,-		

NOTA: Si el seu cotxe no hi està inclòs, cridi al 55 13 56 i l'informarem.

AUTOMÒVILS: Han d'esser d'ús particular - Majors de 23 anys casats o de 25 fadrins
Experiència de conducció superior a 4 anys - No haver tengut cap sinistre en el darrer any

MONTUÏRI: Jaume II, 4 - Tel. 64 60 43

PALMA: Pasaje Sta. Catalina de Siena, 2 - Entr. 2 C - Tel. 72 27 36

MANACOR: PL. Ramón Llull, 22 - Tel. 55 13 56

L'AJUNTAMENT INFORMA

RESUM DE L'ACTA DEL PLE ORDINARI CELEBRAT EL 25 DE SETEMBRE DE 1990

INFORMES I COMUNICACIONS

Pere Sampol informà sobre l'èxit que han tengut els alumnes de l'Escola de Música en els exàmens darrerament celebrats. Miralles Julià felicità al Patronat, alumnes i professors per tal motiu.

El batle va informar dels pròxims treballs que es realitzaran en el talaiot de Son Fornés, amb una subvenció de 2.700.000 pessetes i dels programes projectats de cara al futur. Igualment donà compte que pròximament s'haurà de començar a treballar sobre el projecte del Molinar.

La modificació de les Normes Subsidiàries està pendent de l'aprovació de la Comissió Provincial d'Urbanisme o, en el seu cas, del CIM.

També va donar compte el batle de la subvenció rebuda de l'INEM per contractar un oficial i un peó, per un import de 600.000 pessetes.

La Mancomunitat des Pla assumirà el servei d'ajudes domiciliàries, per a la qual cosa ha convocat proves per seleccionar les persones que el realitzaran, el qual serà subvencionat mitjançant un conveni amb INSERSO.

Igualment va informar el batle de l'estudi socio-econòmic de la Mancomunitat, així com que la recollida de fems la realitzarà l'empresa "Rebalin, S.A".

PLA D'OBRES I SERVEIS 1991

L'Ajuntament sol·licita la inclusió en el Pla d'Obres i Serveis 1991 dels projectes de construcció d'un pou d'abastiment d'aigua i la construcció de la segona fase de la residència de la 3a. Edat, amb 43.917.775 pessetes de pressupost, de les quals l'Ajuntament abonaria el 25 per cent (10.979.444) i el CIM el 75 per cent (32.938.331). Igualment se sol·licita que la primera i segona fase del projecte d'abastiment d'aigua potable, incloses en el pla quadriennal per als exercicis del 91 i 92, es proposin per als del 92 i 93. Es va aprovar per unanimitat.

PLA D'INSTAL·LACIONS ESPORTIVES

Es va sol·licitar la inclusió en el Pla d'Instal·lacions Esportives 1991, del projecte de construcció d'una piscina per un pressupost de 23.784.448 ptes. amb una aportació municipal de 7.928.144 pessetes (33'3 per cent) i una subvenció a fons perdut de 15.856.299 pessetes (66'6 per cent). Després d'una sèrie d'aclaracions es va aprovar per unanimitat.

ESCOLA-TALLER

El batle va donar compte que la Mancomunitat des Pla sol·licita un local per instal·lar-hi una Escola-Taller. I seguidament notificà la pròxima ocupació del Molí des Fraret i que molt bé podria servir per a tal finalitat, previ el compliment dels tràmits reglamentaris. Una vegada que passi a ser propietat de l'Ajuntament es podria utilitzar en les condicions que en el seu dia s'establesquin.

PADRÓ DE CONTRIBUENTS

Corresponent a l'exercici de 1990 es va acordar posar al cobrament els següents impostos per les quantitats que se senyalen:

Urbana	13.812.533
Rústica	470.008
Llicència industrial	2.650.745
" professional	139.714
Suma total	17.073.000

Els rebuts es posaran al cobrament del 15 al 31 d'Octubre. I a efectes de reclamació estaran al públic fins al 15 d'octubre.

MODIFICACIÓ DEL PRESSUPOST MUNICIPAL

Per majoria simple es va aprovar una modificació del pressupost de 1990, consignant un suplement de crèdit de 9.157.164 pessetes, les quals es finançaran amb 8.000.000 del Fons Nacional de Cooperació Municipal i 1.157.164 de superàvit de 1989.

PLEC TIPUS DE CLÀUSULES PER A LA CONTRACTACIÓ DIRECTA D'OBRES

Es va aprovar per unanimitat el plec tipus de clàusules econòmico-administratives per a la contractació d'obres de concert directe. Amb aquest sistema s'agilitzaran els tràmits i es guanyarà molt de temps.

AUTORITZACIÓ AL SECRETARI

Es va acordar per unanimitat autoritzar al Secretari-Interventor del nostre Ajuntament la compatibilitat dels treballs d'assessor jurídic de l'Ajuntament de Vilafranca, mentrestant allà la plaça no estigui coberta pels sistemes reglamentaris.

MOCIÓ D'URGÈNCIA

El grup municipal socialista del PSOE presentà una moció d'urgència respecte a la panoràmica i imatge exterior del nostre poble, considerant necessari potenciar tots els elements configuradors, com ho podria ser la dels molins fariners. Ara bé, d'immediat proposaren la il·luminació exterior de l'església i del campanar per tal de potenciar la panoràmica nocturna del poble. I fer les gestions oportunes amb la parròquia per arribar a un acord. Moció que fou aprovada per unanimitat, però al mateix temps es va acordar demanar pressuposts a diferents cases especialitzades en instal·lacions elèctriques, perquè el treball es faci amb tota dignitat.

PRECS I PREGUNTES

Fins a un total de 19 del PSOE i 2 del PSM arribaren els precs i preguntes, entre els que podríem destacar el tancament del camí vell d'ús públic al costat de Cas Carboner, declaracions a un diari de ciutat, cassette sobre els Cossiers, Ràdio Murta, bombeig d'aigües brutes... la majoria de les quals foren contestades pel batle o per qui corresponia.

Tercera Edat

Activitats de Setembre

Encara no s'havia acabat l'estiu de tot i l'Associació de la Tercera Edat de Montuiri ja tornava reemprendre les seves activitats.

El passat 6 de setembre realitzaren una excursió a Cabrera, una vuitantena dels seus membres. La gelatada anual, seguida de ball ben vitenc, que anualment se celebra com a culminació de

DOS DITS DE SENY

SABER PERDRE

Solen dir que "dos jugaven i un va perdre". Només hi ha tres alternatives: guanyar, empatar o perdre. De les tres, no hi ha dubte que el perdre és la més difícil d'acceptar, per molt que diguin que "lo important és participar". Jo diria que el sebre perdre és un signe de maduresa, sobretot quan un s'ha esforçat al màxim; és igual que sebre callar tenint la raó, per evitar conseqüències desagradables.

Tots sabem que el futbol ha estat sempre un esport conflictiu, on els insults a l'àrbitre estan a l'ordre del dia. Si se'n publicàs una antologia, segur que seria un "best seller". Ben mirat és una manera de desfogar-se i descarregar agressivitat, ja que en calent es diuen coses que no es dirien en fred. Però s'ha d'anar alerta, que de l'insult a l'agressió física només hi ha una passa, i el qui pega perd tota la raó.

El nostre camp d'"Es Revolt" també està exposat a aquest perill, perquè "tots som de terra i terream" i solem creure que els nostres són els millors. Aleshores una equivocació o una "venuda" de l'àrbitre és més mala d'encaixar que un gol de "penalty".

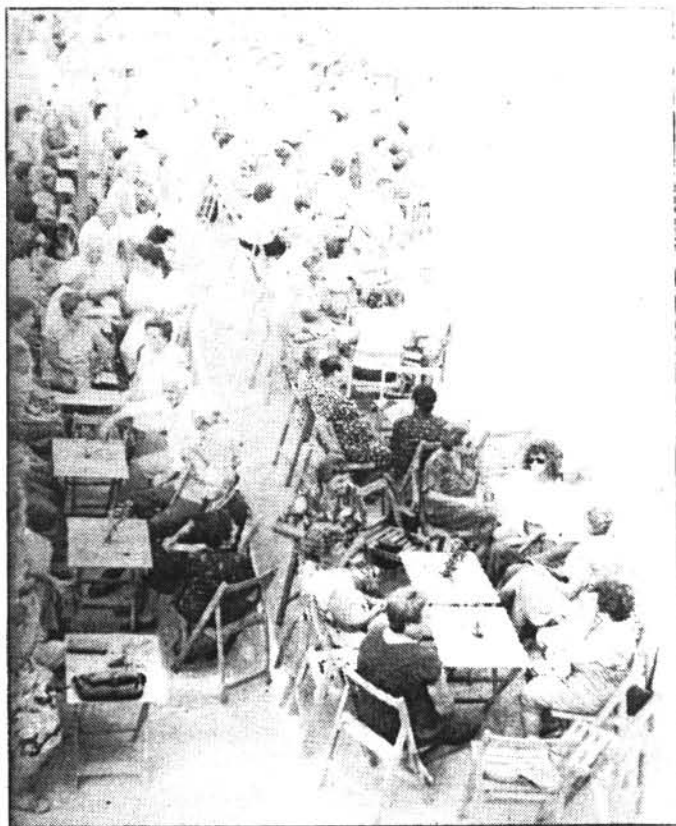
A vegades l'agressivitat esclata entre els mateixos jugadors d'un i altre equip. No fa massa setmanes en presenciàrem una mostra.

S'ha de lluitar per guanyar, però amb esportivitat i amb el seny suficient per acceptar una possible derrota, justa o injusta. Al cap i a la fi, "més se va perdre a sa guerra de Cuba".

Salomó

Des que està constituïda l'Associació de la Tercera Edat a Montuiri no ha mancat la gelatada de final d'estiu.

Aquesta correspon a l'any passat que es va fer a la pista d'Es Dau.

l'estiu, enguany tornà ser multitudinària. Per primera vegada fou en el marc esplèndid de "Cas Carboner", el passat 14. Eren 190.

Sols sis dies més tard, un autocar ple de persones de la 3a. Edat els transportà un horabaixa per gaudir d'una excursió gratuïta a Cas Català, visitant una mostra de llana. Foren convidats a berenar i allargaren la volta per Portals Vells, Son Caliu, Palma Nova, Magaluf, Santa Ponsa...

Dia 20 horabaixa, el metge Rafel Monjo, en el local social, exposà una

interessant conferència sobre medicina assistencial i preventiva, il·lustrada amb diapositives i video, oferint diferents consells pràctics d'urgència, que podran ser molt útils en certs moments.

41 persones anaren a passar dos dies a Eivissa i Formentera, del 21 al 23 de setembre passat. Les bel·leses i encants d'aquells paisatges captivaren els montuïers que ho desconexien.

Pel segon cap de setmana d'aquest octubre està programada l'assemblea territorial. D'ella en parlarem el proper mes.

EL CAMP DE TREBALL DE CABRERA

Amb l'objectiu ecològic de millorar la imatge de l'illa de Cabrera, els passats mesos de juliol i agost, la Direcció General de la Joventut del Govern Balear va organitzar un camp de treball dividit en dos torns, als quals hi participaren respectivament 22 i 23 joves d'una vintena d'anys a cadascun.

Aquests joves recollien diàriament entre 20 i 30 bosses de fens, on hi havia sobretot plàstics, llaines, vidres... i també es retirava la llenya seca per tal d'evitar els incendis.

ALS 25 ANYS DE LA MORT D'EKITAI-AHN

El passat setembre es compliren els 25 anys de la mort del gran músic coreà Ekitai-Ahn, un dels principals protagonistes de l'Orquestra Simfònica de Mallorca.

En reconeixement d'aquesta tasca, l'esmentada orquestra durant la temporada que ara comença interpretarà diferents composicions, tot recordant l'obra realitzada per un que fou un dels més preclars directors de la nostra millor orquestra simfònica.

Raimundo Arbona Massanet

President del Partit Popular a Montuïri

Amb el desig d'haver ofert als nostres lectors una visió des de diferents punts de vista, aquest mes donam per acabades les entrevistes amb els responsables dels partits polítics de la vila que tenen representació a l'Ajuntament i que han volgut contestar a les nostres preguntes.

Aquesta darrera és la que varem sostenir amb Raimundo Arbona Massanet, ara President del Partit Popular a la vila. Un home casat, de 36 anys, amb dos fills, de professió administratiu. Treballa en el C.I.M. i pel que fa als seus estudis ha realitzat els de batxillerat superior i C.O.U. i els d'administració.

—¿Fa molt de temps que pertanyes al P.P.? li preguntàrem.

—Des de l'agost de 1987.

—¿Per què t'hi apuntes?

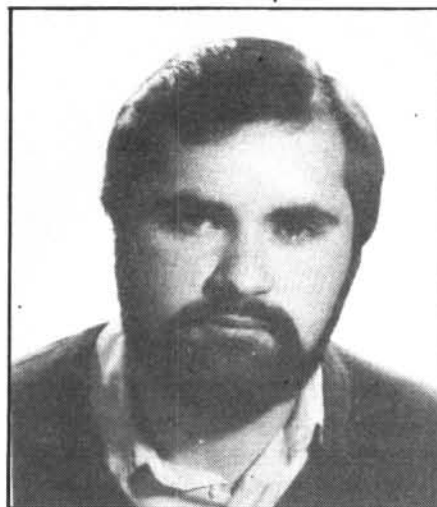
—M'hi vaig afiliar perquè és un partit progressista i lliberal, que reuneix els meus ideals.

—¿Quan t'elegiren president?

—Vaig esser elegit president el novembre de 1987.

—¿Podries donar-nos la llista de l'actual junta directiva?

—Nosaltres funcionam com a junta local, on hi ha un president, una secretària, Maria Antònia Garcia; un tresorer, Joan Manera, i els vocals Gabriel Ferrer, Pere Mayol, Gabriel Mayol, Joan Mayol,

Rafel Miralles, Francesc Bauzá, Miquel Cardell i Lluís Servera. Totes les decisions es prenen d'una manera conjunta i ens reunim una vegada cada mes.

—¿Com veus el futur a nivell nacional?

—A nivell nacional el consider molt bé. Amb aquesta nova línia de n'Aznar, veig que en poc temps s'estan incorporant nous valors, com destacades personalitats polítiques i intel·lectuals, i sobretot gent jove, que estic ben segur que faran un partit més modern i capaç de governar.

—Pel que fa a Montuïri, respecte al vostre partit, ¿què podries dir?

—A nivell de poble veig un bon futur, ja que cada vegada són més els simpatitzants, als quals agrairia ens

ajudassin a fer feines de responsabilitat i a seleccionar els futurs regidors.

—En concret, ¿quina és la política que pretén el partit a Montuïri?

—Pretenim dotar el poble dels millors serveis, tant d'infraestructura com socials, però que no sigui una gran càrrega per al poble. Finançar una política cultural, mitjançant la qual es pugui defensar i revitalitzar el nostre patrimoni artístic i promocionar activitats també de caire artístic, etc., són objectius nostres, així com també seguir potenciant la zona de serveis amb l'objecte que s'implantin noves activitats econòmiques que siguin capaces de crear nous llocs de treball dins Montuïri.

—Segons el teu punt de vista, ¿consideres que el partit ha decepcionat?

—No es pot parlar de decepció quan aquest partit, des de l'Ajuntament, ha duit a terme molts de projectes i activitats, com per exemple la remodelació de l'edifici de Ca Ses Monges, aixecar els vestuaris del camp de futbol, la reforma de la voravia y enllumenat del cementeri, la inauguració del "Local Jove", la renovació del camp de futbol-sala i la seva il·luminació, el servei domiciliari i de neteja per a la Tercera Edat, l'assistència social, el "I Rallye de sa comarca", el marató del Puig de Sant

(Continua a la pàgina següent)

Pagamos
hasta el

13'50%

desde la primera peseta.

SIN COMISIONES NI DESCUENTOS

EN PAGARES DE MARCH
LEASING, S.A., A 12 MESES

Rentabilidad por tramos:

De 1.000.000 a 2.500.000 # 12,00 %TAE

TAE

De 2.500.001 a 5.000.000 # 12,50 %TAE

De 5.000.001 a 10.000.000 # 13,00 %TAE

A partir de 10.000.001 # 13,50 %TAE

Infórmese en cualquiera
de nuestras oficinas.

BANCA MARCH

(Ve de la pàgina anterior)

Miquel, el concurs d'idees del Col·legi d'Arquitectes per a la rehabilitació de la Zona d'Es Molinar, la trobada de Bandes de Música a Montuïri..

(Després d'aturar-se a pensar un poc, continua amb la llista de realitzacions).

—Durant aquests anys que hem governat a l'Ajuntament també s'ha duit a terme l'ampliació i nova dotació de mobiliari a la Biblioteca Municipal, l'ajuda econòmica a diverses entitats del nostre poble, com són l'Associació de Pares, la Societat de Caçadors, Ràdio Murta, Club Deportiu Montuïri, Col·legi Públic Joan Mas i Verd, el Patronat de la Banda de Música i la mateixa Banda, el club de bàsquet, conferències culturals, la compra de l'ordinador per al Col·legi Públic de Montuïri, vestuari i material per a l'esport base a Montuïri, torneig de tennis, tant individuals com de dobles, setmanes esportives, torneig futbol-sala, torneig de ping-pong, ajuda a la guarderia, curs de vídeos, curs de cuina i rebosteria...

—Ja deuen esser totes?

—Encara hi podem afegir l'adaptació de les tres sales dels baixos de l'Ajuntament per a l'Escola del Patronat de Música, les noves excavacions en el talaiot de Son Fornés... i moltes coses més de difícil enumeració.

—Passem ara a les tasques que s'haurien d'haver fet a nivell d'Ajuntament.

Les façanes del nostre poble, encara que un tant variades, no desentonen majoritàriament del conjunt arquitectònic de Montuïri.

SÓN PRETENSIONS DEL PARTIT POPULAR

Dotar Montuïri dels millors serveis, però que no siguin una gran càrrega per al poble

Finançar una política cultural

Revitalitzar el nostre patrimoni artístic

Potenciar la zona de serveis

Editar una guia del nostre patrimoni històrico-artístic

¿Quines consideres que manquen?

—Primer de tot vull dir que millorar totes les activitats que acabam d'exposar, resultaria difícil. De tots modes cal esmentar un gran projecte que ens queda dins el tinter i que en el transcurs del proper any volem dur a terme: una guia del Patrimoni Històrico-Artístic, que ja tenim en marxa, ja que per l'any que ve, aproximadament en el mes de febrer, hem de fer un video damunt aquest patrimoni de Montuïri. Per a això volem contractar persones enteses en el tema, un fotògraf professional especialitzat amb aquests temes, i cercar un adequat assessorament d'A.R.C.A., ja que volem dur a terme aquest projecte.

—Amb tot i amb això, ¿s'hauran complert els objectius al final d'aquesta legislatura?

—Sí; i crec que els montuïrers són els millors jutges per dir si ha estat encertada o no la nostra labor a l'Ajuntament durant aquests quatre anys.

—¿Com respon la joventut a les exigències del vostre partit?

—Molt bé. La majoria de la nostra junta local està formada per ells; i comptant amb els joves es pot pensar que el nostre partit té molt de futur en aquest poble.

—¿Quina gent està més per vosaltres: els joves o els vells?

—Tant uns com els altres, si bé els joves són el nostre futur; la gent gran del nostre partit ha estat el passat i el present, ells varen esser el fonament, el punt de partida, i ara ens aporten experiència i abric.

—¿Com justificaríeu la vostra postura davant el poble, tant d'allò que heu fet com la resta que heu deixat de fer?

—Crec que no s'ha de justificar res, el que està fet està a la vista de tots; aquests laments d'una oposició pessimista i pensant en el passat i no en el present i futur, no ens preocupa el més mínim, ja que nosaltres defensam unes idees dins un programa coherent i realista que creim que ens durà a obtenir una majoria absoluta a les pròximes eleccions.

Onofre Arbona

EL C.D.S. NO CONTESTA

Una vegada haver intentat connectar amb els dirigents locals del C.D.S.—així com hem fet amb els dels altres partits polítics—perquè contestassin a les nostres preguntes sobre la situació política actual així com una visió del futur pel que fa referència a Montuïri, han manifestat a la nostra redacció que "degut a la situació política a nivell regional i local, el C.D.S. no està en condicions de poder oferir una opinió concreta a l'entorn del seu futur", motiu pel qual rebutgen tota entrevista.

Quasi tota la farina que es necessitava a Montuïri era molta pels molins d

En el segle passat hi havia deu molins

L'amo En Biel "Nofre" recorda quan a ca seva el seu pare feia de moliner

Fins fa uns cent anys en el Molinar de Montuïri hi havia la major part dels molins del nostre poble dels quals se n'havien de servir per fer la farina, no sols quan havien conrat i retirada l'anyada, sinó tota la resta de l'any, ja que a quasi totes les cases feien la farina així com l'havien de menester.

I quan ocorria això, es cuidaven d'avisar el moliner perquè passàs pels domicilis a recollir el blat, el qual, quan l'havia molt, els tornava la farina i el segó.

La feina de moliner era pesada i un tant arriscada, i poc rendible, però, això sí, imprescindible, ja que tota la comunitat depenia d'alguna manera dels moliners. Ja ho digué el poeta Pere d'Alcàntara Penya amb aquesta estrofa:

"Els forners lograven
honra i dignitats;
i els moliners eren
senyors principals".

Els temps han anat passant i els moliners, poc a poc, han anat deixant de complir una tasca de la que no es podia ni es pot dependre. Però el cert és que

els molins fariners han estat substituïts per grans màquines i altres medis, gràcies als avanços dels temps moderns. Així ja no s'ha de dependre dels elements atmosfèrics, com és el vent, i la farina s'obté amb més rapidesa i manco esforç humà.

ELS DEU MOLINS DEL MOLINAR

En aquell temps, en el Molinar hi havia deu molins, situats per aquest ordre, començant a la plaça de les Tres Creus: Can Vermell, Can Biel Nofre, Can Serra, Can Perot (o Ca s'Hermano), Can Ferrando, Can Perons (o ca Na Cardaixa), Can Borreó, Ca n'Andreu, Can Rafel Ros i Can Rigo.

Fou un fill d'un moliner, que encara arribà a temps d'aidar al seu pare, si bé per poc temps, el qui ens facilità moltes dades de les que ara podem oferir. Es tracta d'En Biel Gomila Fiol, conegut per Biel "Nofre", un home de 78 anys que va néixer i encara viu al costat del molí on els seus antecessors, pare, padrí, etc., exerciren l'ofici de moliners.

A principis d'aquest segle,
el moliner d'Es Velar de
Sa Torre era "Es Capità"

"D'aquests deu molins, ja n'hi havia dos d'esbucats quan jo era petit, i els altres vuit jo sempre els he vists —ens deia l'amo En "Nofre"—: són el de Can "Perons" o de Ca Na "Cardaixa" i el de Can "Borreó".

Al de Can "Perot" també li deien

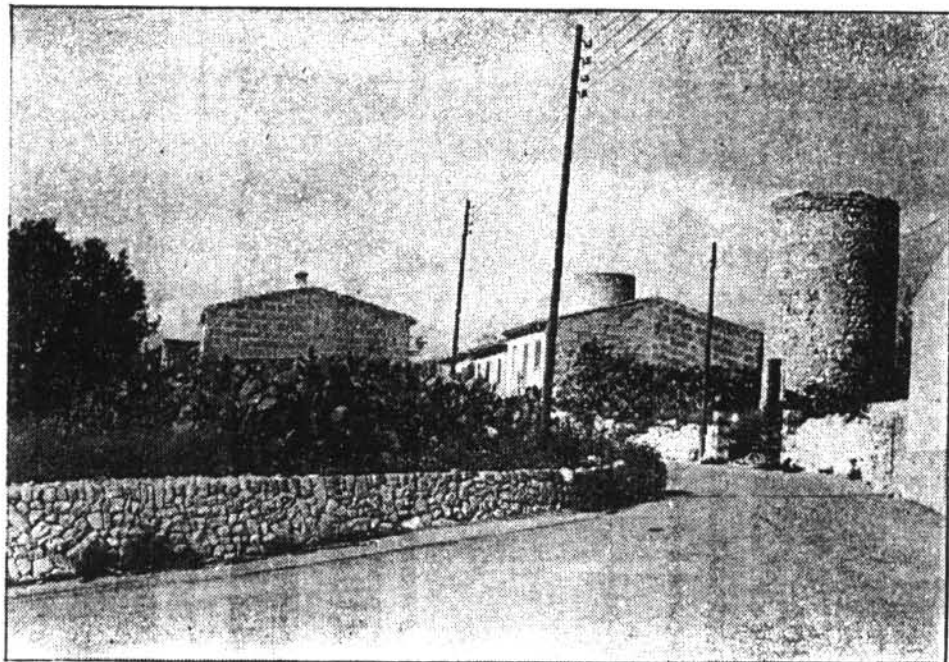
el de Ca s'"Hermano" perquè el moliner era molt "aficionat" a anar a missa —ens comentava l'amo En "Nofre"— i quasi sempre se'l veia amb el cap baix. I al de Ca N'Andreu l'anomenaven així perquè el moliner era Andreu; a la seva dona li deien "Monserrada".

És natural que els molins de vent per poder fer farina havien de voltar, i aquests sols voltaven quan duïen les veles posades i feia vent, o sia quan portaven el velam.

FUNCIONAMENT DELS MOLINS

L'amo En Biel "Nofre" encara va veure moldre tots els molins del Molinar manco els dos esbucats; i també alguns altres, com el del "Velar de Sa Torre", el "d'En Gospet"... "per cert —afegí— jo vaig anar a davallar les moles del molí de Can "Vermell", quan deixà de funcionar".

Per pujar dalt del molí hi havia una escala en el seu interior, que donava voltes, però era perillosa perquè no hi havia arrambador. "El nostre molí —ens deia— en aquell temps que funcio-

En aquest indret, al costat del molí de Can Rigo, es preveu una ampla zona d'aparcaments

ien farina

irí a la darrereria del segle passat Molinar

s en aquell indret

Aquest mes hem volgut oferir un ampli reportatge informatiu des de tres punts de vista distintins, però convergents, pel que fa concretament al Molinar: Com era altre temps aquest indret (per això hem parlat amb l'amo En Biel "Nofre", un home que quan era al.lot va presenciar com a ca seva el seu pare feia de moliner); com funcionava un molí fariner de vent seguit d'una breu descripció de les diferents peces que el componien, i finalment quin seria el projecte concret dels arquitectes guanyadors del concurs d'idees, per a aquesta zona, de cara al futur.

La feina del moliner era perillosa

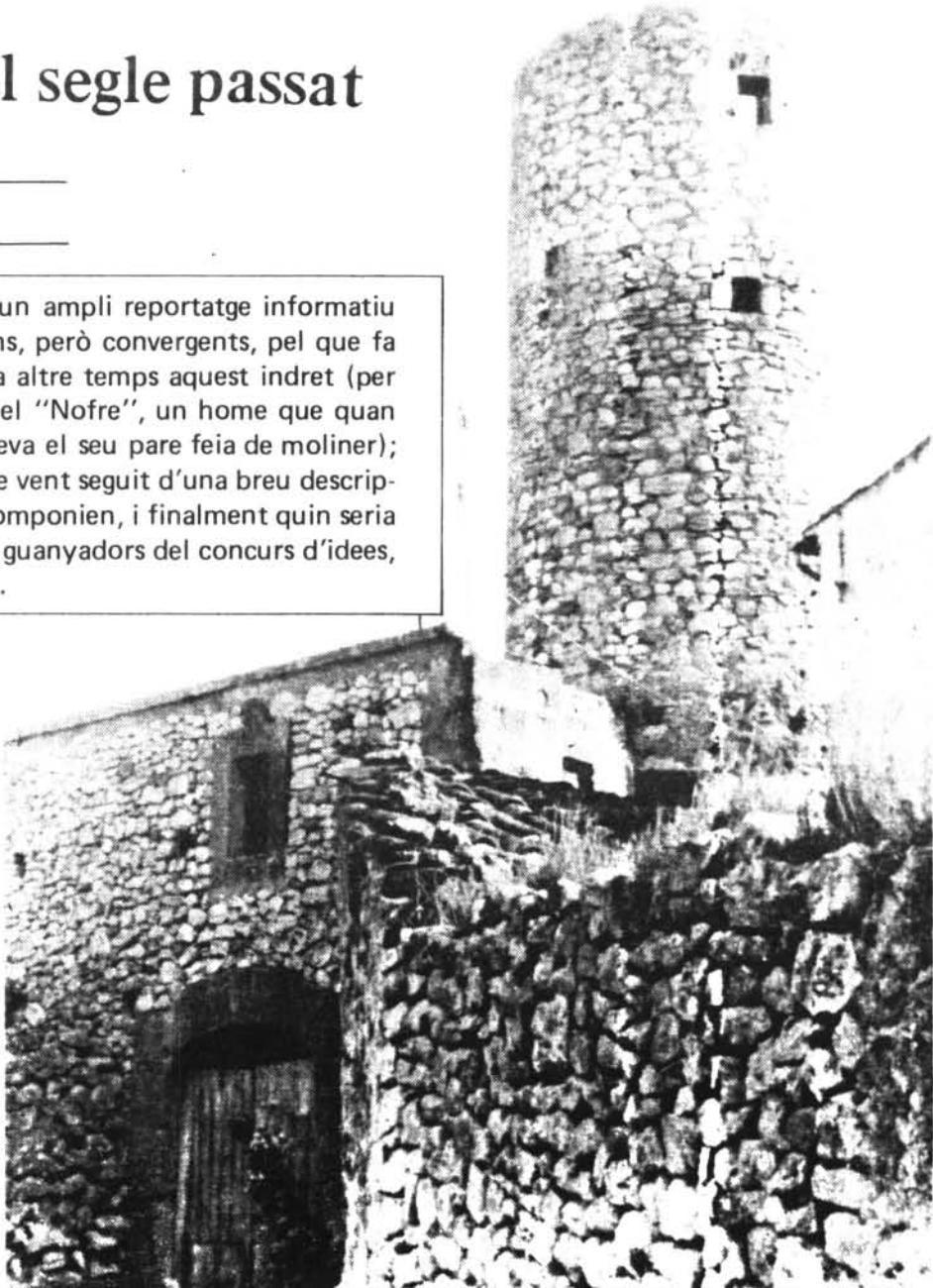
nava, era més alt; mon pare el va baixar perquè creia que feia regolfar el vent, dins ca nostra, i teníem una "fumada". Bastava un home tot sol per atendre el molí. A l'hivern havien d'anar alerta quan venia un temporal de vent. Aleshores l'havíem d'aturar i a vegades era difícil. El desenvelàvem i fermàvem. Per cert que a causa del vent, una vegada ens va caure.

"ES CAPITA"

"Al molí d'Es Velar de Sa Torre li deien "Es Capità" perquè el moliner —explicava l'amo En "Nofre"— era més llest que els altres i tothom seguia les seves petjades. Quan veia, per exemple, venir un temporal de la part de Manacor, amb llamps i trons, i si malgrat això ell continuava molent, els altres també seguien. ¿I no desenvela, aquell?, es preguntaven. Era que destriava que el mal temps no venia cap aquí. O sia, els altres envelaven o desenvelaven segons feia 'Es Capità'. No és que fos cap capità, era el moliner casat amb na Joanaina "Menut".

PECES I FUNCIONAMENT D'UN MOLI DE VENT FARINER (1)

Si ho reparau, el cos del molí és una torre de paredat, amb una coberta en forma de con. Si la torre reposa direc-

El molí de Can Nofre, en l'actualitat, ofereix aquest aspecte

tament sobre el sòl, normalment està envoltada per una plataforma, anomenada *cintell*. Tanmateix, més sovint la torre sobresurt d'enmig de la casa del moliner, el sostre pla de la qual seveix de plataforma per desplegar i aplegar les veles. Aquesta plataforma s'anomena l'*envelador*. Aquest nom s'aplica també al cadafal que es contruïa alguna vegada al voltant d'una torre aïllada quan aquesta era massa alta per poder manobrar les veles des de terra.

La part superior i antenes

El sostre o *capell* que cobreix la torre està fet d'una mena de jonc, dit *gerp* o *borró*, que es recull a vora de mar i que

dóna una bona protecció contra la pluja.

Entre el capell i la part superior de la torre hi ha l'*arbre* del molí que sobresurt tres o quatre palms. Està travessat verticalment per tres fortes peces de fusta, separades una de l'altre per un angle de 60° i que surten alguns palms de cada costat de l'arbre. Aquestes travesseres s'anomenen *mitjanes* o *antennals*. A cadascun dels extrems, mitjançant congrenys de ferro, hi ha empenada i enllaçada una llarga barra, l'*antena*, o suport principal de l'*aspa*. El conjunt de sis antenes es diu l'*antenada*. Damunt l'antena hi ha clavada una reixa, el *grillat*, format de quatre per-

(Continua a la pàgina següent)

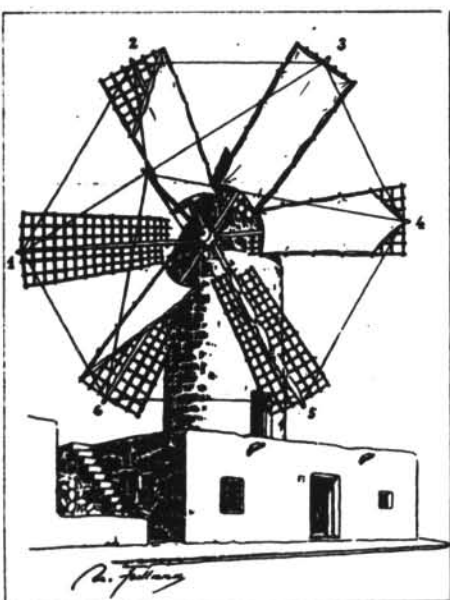
El molí fariner de vent

Tant el seu funcionament com les peces que el componien detecten l'enginy per aprofitar la força del vent

(Ve de la pàgina anterior)

llongues longitudinals i de travesses curtes o *velarons*. L'enreixat de les aspes forma un angle respecte al pla de les antenes que permet agafar el vent. Augmentar aquest angle, és a dir, augmentar la presa de vent, es diu donar vent, i el contrari, llevar vent.

Els extrems de les sis antenes es fermen mitjançant una corda gruixada, el *rest*, que les manté a la mateixa distància les unes de les altres. Al cap de l'arbre i en la mateixa direcció d'aquestes, hi ha clavada una estaca de fusta d'uns tres metres de llarg, anomenada el *bou*. De l'extrem del bou a l'extrem de cada antena s'estén una corda gruixada, destinada a sostenir l'aspa dins el seu pla i impedir-li que cedesqui sota la força del vent; aquesta corda s'anomena *cabestre* o *cama*. Entre el bou i diferents punts de les aspes hi van també una multitud de petites cordes, anomenades *tiranyis* o *burines*, destinades igualment a assegurar l'estabilitat de les aspes. El conjunt de les aspes amb tots els ormeigs es diu el *ramell*.

Molí de vent mostrant les diferents maneres de disposar les veles: 1- desenvelada; 2- escoada; 3- vela plena; 4- escaçada; 5- aplegada; 6- esquarxada.

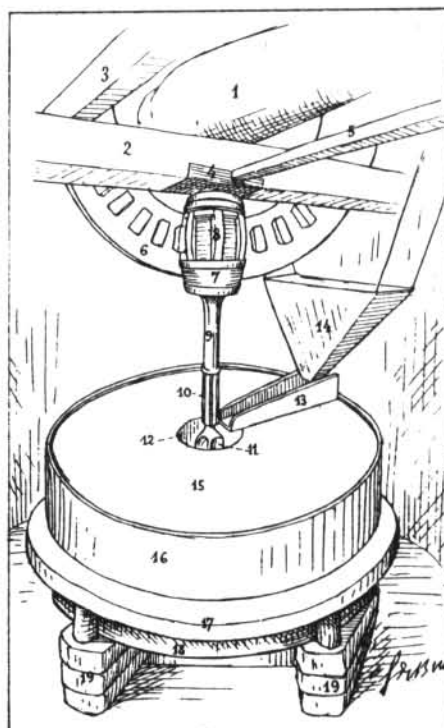
QUAN VOLIEN POSAR EL MOLÍ AL VENT, ABANS HAVIEN DE COL·LOCAR LES VELES

Les veles i l'interior del molí

Les veles es fixen a les aspes amb l'ajuda de cordes. Quan el molí treballa a veles plenes, es diu que va ple. Si el vent bufava més fort que d'ordinari era necessari reduir el velam a fi d'evitar accidents. Aleshores enrotllaven els dos caps exteriors de la vela i els fermanen un poc més amunt fins a formar mitja vela. Això es diu *escaçar* les veles. Alguna vegada es veien obligats encara a prendre un ris. Llavors arplegaven un dels contorns exteriors de les veles fent l'altre cantó i reduint així les veles a una forma triangular; això es diu *esgaïar*. Si el vent era massa dèbil per fer voltar el molí de forma regular, de vegades afegien unes veles suplementàries desplegades entre les aspes, i anomenades *gaions* a causa de la seva forma triangular.

Originàriament, l'interior del molí estava dividit per trespols o sòtils en dues, tres o quatre habitacions, segons l'altària de la torre. Dins la cambra situada just davall de la coberta es troben les moles, l'arbre del molí amb la seva roda, etc. Dins la cambra de davall s'hi trobava el receptacle de la farina que s'escola d'entre les moles. Les altres cambres inferiors, si n'hi havia, servien de magatzems per al gra i la farina.

La coberta del molí, que du l'arbre, no és fixa; es deixa voltar segons la direcció del vent. Descansa en una ranura practicada a la sola que recobreix l'obra de la torre. Els cercles de la coberta i la sola de la torre estan formats per un conjunt de fortes peces cobertes de fusta, anomenades *congrenys*. A la part inferior, totes dues estan guarnides per una sèrie de forats. Quan volien posar el molí al vent, posaven els perns de ferro dins dos forats un al costat de l'altre, dels dos cercles, i amb una palanca proveïen un dels extrems d'un dit de ferro que s'acosta al pern superior, i servint-se del pern inferior com a punt de suport, es desplaçava a poc a poc el cercle mòbil fins a la posició desitjada. El fixaven en aquesta posició amb l'ajuda d'una anella de ferro passada damunt el dos perns.

Part superior del mecanisme de les moles d'un molí de vent: 1- arbre; 2- jou; 3- guiera; 4- trugera; 5- estrebador o apitrador; 6- roda; 7- llanterna; 8- braçol; 9- forcada; 10- tecatec; 11- queixals; 12- ull de sa mola; 13- canalet; 14- tremuja o pastereta; 15- mola de damunt; 16- riscla; 17- congrenyets; 18- mola de davall; 19- jasseró.

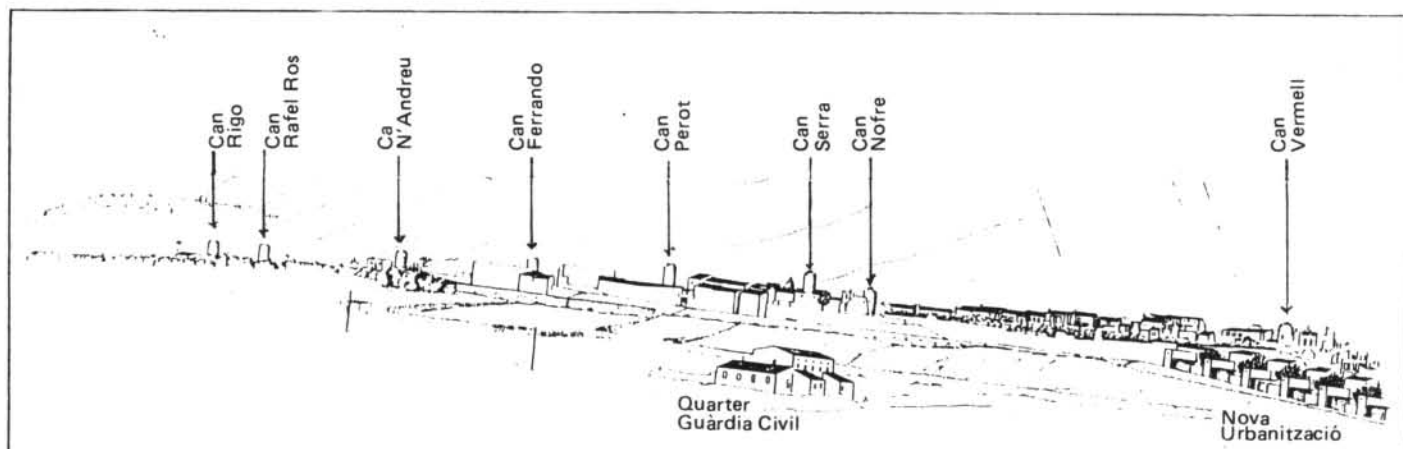
Quan el molí volta

L'arbre tombat té dos colls. El de dalt, anomenat el *coll*, descansa damunt un tros de pedra dura o de ferro, anomenada *cellola*, i encastada dins un piló de fusta, anomenat el *sotacoll*, encastat a la vegada dins el cercle mòbil de la coberta. Als dos costats del coll hi ha una peça de fusta fixada al piló que s'anomena *juitadora* o *batedor*. Té per objecte mantenir el coll al seu lloc, sota l'impuls del vent. A la vegada, el piló està apuntalat a cada costat del coll per una peça de fusta corba (les *càbrigues* o *galteres*), un extrem de la qual està fixat a una biga paral·lela a l'arbre i encastada dins el congreny mòbil de la coberta. Aquestes dues bigues es diuen les *guieres*. El coll d'abaix volta dins una biga encastada igualment en el cercle mòbil.

El ferro gira dins un tros de fusta dur, encastat davall aquesta biga, i anomenat la *trugeta*. La trugeta i el jou es-

(Continua a la pàgina següent).

Perspectiva del Molinar que figura en el projecte de la nova urbanització, elaborat per l'equip d'arquitectes guanyador del concurs (Ve de la pàgina anterior)

tan apuntalats per una altra biga —l'estrebador— fixada al congreny superior. El cap inferior de la barra de ferro, anomenada *forcada*, s'acaba en una forqueta, dita els *caixals*, que agafa al cap de ferro, *cap de mort* o *cap de moro*, que forma emnig de la nadilla.

Com s'obtenia la farina

La *nadilla*, que en els molins de vent s'anomena *ansa*, està precintada a la part de davall de la mola superior. La *forcada*, posada en moviment per la llanterna i la roda, fa girar la mola. El cap de ferro de la nadilla reposa sobre una altra barra de ferro vertical, el *badil* o *vedell*, que després d'haver travessat la mola jacent dins un coixinet anomenat *boixa* es recolza en un altre coixinet, la *grabaldina*, fixat en una forta biga, el *bassà*; aqueixa grabaldina reposa sobre un tros de fusta anomenat el *jou bord*, una de les extremitats del qual està fixada al sostre, i l'altra està suspesa per mitjà d'una cadena al *trepador* o *romana*, al costat de les moles. La mola corrent és sostinguda, doncs, amb l'ajuda del badil, el jou bord i el trepador.

Per pujar les moles fins a la cambra superior dels molins de vent se servien de l'arbre tombat com a elevador, fent enrodillar al voltant d'aquest, amb l'ajuda del vent, una corda grossa, l'altre extrem de la qual estava passada per l'ull de la mola. El sòtil de les moles descansa damunt una estructura sostinguda principalment per dues grosses bigues, anomenades *socons*.

Per moldre buidaven el gra dins la *tremutja*. El gra cau de la tremutja al *caduf*, que per la seva oscil·lació continuada, buida dins l'ull de la mola.

Molí on encara es destria el moliner col·locant les veles a les aspes

Mitjançant la inclinació del caduf es regulava la quantitat de gra. I la farina s'escapava d'entre les moles, per un forat, i queia dins els fariner o directament dins un talec o sac.

Onofre Arbona

(1) El text següent fou extret de la "Guia de visita del Molí d'En Gaspar (Llucmajor)", text d'Andreu Ramis. Els dibuixos són del "Diccionari Català-Valencià-Balear".

Nota.- Aquest reportatge forma part del conveni "Conselleria de Cultura, Educació i Esports - Premsa Forana de Mallorca".

EL PROJECTE GUANYADOR DEL CONCURS D'IDEES PER A LA REHABILITACIÓ DE LA ZONA DEL MOLINAR

EXPLICACIÓ DE L'ESBÓS

- 1 Pins gossos on acaba Es Dau.
- 2 De l'1 al 2 el camí seguiria la mateixa directriu que l'Avinguda d'Es Dau i es proposa a mà dreta (a la part del poble) fer una parcel·lació que s'urbanitzaria i es dividiria en 9 solars amb possibilitat d'edificació com a cases unifamiliars aïllades. Es pretén controlar les portasses a darrera de les quals s'hi edificarien les cases, amb una imatge molt tradicional de la portassa i entrada.
- 3 A partir del número 2 el camí seguiria paral·lel al marge dels corrals de les cases del Molinar continuant pel número 3 i fins al 4. En el número 3, entre el molí de Can Nofre i el de Can Serra, hi hauria la connexió amb el carrer del Molinar.
- 4 Aquí hi hauria la connexió del Molinar amb la proposta, o sia el nou carrer.
- 5 Del 4 al 5 es faria una millora del carrer que davalla del molí de Can Ferrando fins al restaurant de Cas Carboner.
- 6 Un nou tram de carrer enllaçaria fins a la carretera de Palma-

Manacor, millorant la connexió actual en el número 6.

- 7 Al costat del molí s'hi crearia una nova plaça que donaria un espai obert a un futur edifici públic, com seria el museu on es depositarien les restes arqueològiques de Son Fornés. Als edificis en negret, que es contemplen entre el 4 i el 7, s'hi proposen unes vivendes que s'haurien d'edificar amb planta

baixa i pis molt discret, cobertes, a dues aigües. (Es desig dels arquitectes que sia una proposta que es realitzi a la vegada perquè es pugui controlar l'estètica del conjunt).

- 8 Lloc on està actualment situat el molí de Can Rigo.
- 9 Aquí es construirien les escalonades d'enllaç entre els molins de Can Nofre i Can Serra.
- 10 Plaça de les Tres Creus.

OBSERVACIONS DELS ARQUITECTES

a) Es proposa que totes les festes i fires, com per Sant Bartomeu i la fira de Sa Perdiu, no es concentrin sols a la Plaça Major, sinó que es desviïn cap a la zona del Molinar. El fet d'orientar cap aquí la festa i fira seria un incentiu perquè la gent agafàs interès en la zona, hi invertís i la potenciàs.

b) El projecte pretén amb el nou carrer proposat, delimitar el casc urbà de Montuïri, creant un mur o marge cap als camps de llevant i reforçant els marges de pedra dels corrals de les cases que donen cap al Molinar.

c) Es desitja crear un passeig que aniria des de la Plaça Major, pels carrers des Pujol, Calvari, Plaça de les Tres Creus, Molinar (fins al número 4) i devallant pel carrer proposat fins al número 1, i des d'aquí, pel carrer des Mig fins a la Plaça Major. Així també es donaria un nou realç a la zona.

d) No s'intenta crear una nova connexió amb la carretera de Palma perquè és complicat i amb perill d'accidents, i perquè ja creuen que les que hi ha són suficients per connectar el poble amb Ciutat.

Damià Suñer Sampol

Un montuïrer que triomfà professionalment a Brasil i fou elegit "Home de l'any Ultra 1963"

No fou excessivament conegut pels montuïrers del seu temps, perquè visqué poc a la vila, però els de la seva edat el recordaran com un jove senzill, educat, atent... Un home que avui tendria 62 anys.

Nasqué a Montuïri el 21 de desembre de 1927. Era bessó amb Na Margalida i germà d'En Joan i En Gabriel. A l'edat de 10 anys se n'anà a Ciutat a estudiar, a la Missió, on hi estava com a pensionista. Mentrestant cursà el batxillerat a l'Institut Ramón Llull, estudis que simultaniava amb els de música. Quan acabà obtenia els títols de batxiller i els de piano i orgue. L'any 1949 es casà amb una al·lota de Palma i l'any següent partiren cap a Brasil, amb una forta inquietud: la de triomfar.

A Rio de Janeiro

Allà s'instal·là a Rio de Janeiro i començà a treballar... del que fos. Entrà a l'empresa "Ultraz" i tot d'una feia botelles netes i els vespres estudiava "marketing". I tan ferm fou el seu interès i la seva dedicació per aquesta matèria, que al cap de poc temps ja era professor de "marketing" i donava classes i conferències.

A Rio inicià els estudis d'advocat, però sols arribà a quart curs. Mentrestant, i sense moure's de l'empresa "Ultraz", anà pujant d'escalafó fins a arribar a la màxima categoria.

Al mateix temps i amb un altre accionista muntà a Rio una agència de viatges a la qual posà per nom "Montuïri", denominació que encara ara persisteix. Per cert que molta gent de la que s'hi acostava demanava si aquest era un nom italià, i a tots havia d'aclarir que es tractava del del seu poble.

A començaments de 1964 fou elegit "Home de l'any, Ultra, 1963", primer per la regió de Rio i després de tot Brasil. I això d'entre 5.000 candidats.

De grans qualitats humanes

Amb motiu d'aquesta distinció, d'un periòdic intern de l'empresa d'on treballava, reproduïm:

"... no podem deixar d'esmentar les grans qualitats i el felicitat d'escollir Damià Suñer Sampol com "Home de l'any Ultra". Un home mereixedor de l'apreci i simpatia de tots nosaltres, per tant de bo com ha aconseguit aquests anys, tant en l'aspecte funcional com des de la seva qualitat de gerent comercial, com també degut a les innombrables activitats com a president d'"Ultraz, Atlètic Club"... De fet —continua dient l'article— En Damià, company exemplar i dirigent dinàmic, dins l'equip ja tenia el nom consagrat de campió de la simpatia. La seva pròpia trajectòria com a membre de la família "Ultra", evidencia el seu dinamisme i la seva dedicació com a funcionari i com a col·lega. De simple ajudant de soldador, l'any 1956, En Damià ràpidament anà guanyant graus dins l'escala de promoció i relleu personal... successivament fou ajudant de soldador, auxiliar d'escriptori, assistent de gerent, gerent de "loja", assistent del gerent de vendes, gerent

del districte interior de Rio, gerent comercial de la regió de Rio... Home de vendes dels més autèntics... orador oficial. En Damià també destacà —afegeix aquest escrit— pel seu contagi entusiasta com a president del Club. Sens dubte, el títol d'"Home de l'any Ultra" se n'ha anat en bones mans"

Persona de gran bondat

I deia la veritat, sense exagerar, aquest escrit; perquè En Damià Suñer era una persona d'una gran bondat, es desfeia pels altres.

Ja els darrers anys de vida, va comprar uns terrenys on hi havia barraques —una espècie de cases prefabricades— a les quals hi vivien negres i persones indigents fins que trobaven unes cases més dignes per viure-hi. I la gràcia de deixar-los estar-hi mostra que sols ho feia per caritat, tant és així que els deia: "Els qui pogueu, pagau-me; i el que no, no". El fet cert era que ningú pagava.

Una malaltia incurable, de leucèmia, al cap de poc temps acabava amb la seva vida. L'empresa on treballava —dins la qual, com hem pogut llegir, era molt apreciat— cridà un prestigiós metge nord-americà, però així i tot la ciència no pogué fer res. El doctor digué que la malaltia ja estava massa avançada. Als 42 anys, a la plenitud de vida, amb una ferma resignació cristiana, entregava l'ànima a Déu.

Fins al moment de morir tengué el coneixement clar. Dies abans havia dit a la seva dona que tornàs a Mallorca amb els seus fills, cosa que feren tot d'una que va haver mort. Igualment repetia: "Em sap molt de greu no tornar a veure mu mare". Ens deixava definitivament el 22 de juliol de 1970.

Onofre Arbona

Nota. La majoria de dades ens les proporcionà la seva germana bessona.

Bartomeu Garcias Sastre, "Mosson"

Un dels darrers ferrers que ha tengut el nostre poble

Un poble com el nostre, que demogràficament va a manco —que així com fa vint-i-cinc anys o trenta el 90 per cent es dedicava a l'agricultura i ara només hi ha tal volta un 10 per cent com a màxim que s'ocupi exclusivament a tal activitat— sens dubte que té problemes de transformació, crisi de canvi, podríem dir.

Avui, d'aquella activitat agrícola, com hem dit, que teníem abans, hem passat a ser quasi un poble dormitori, on els seus habitants es dediquen majoritàriament a ocupar una activitat en el sector de serveis, en el de la construcció, a la fabricació de ciment armat i altres activitats molt poc relacionades amb l'agricultura. Conseqüència d'això, els oficis, tallers o botigues que estaven en gran manera de cara al camp, han desaparegut o van tancant poc a poc. Un dels oficis que s'han ressentit és el de ferrer. Existeixen, sí, els tallers mecànics, però no és la mateixa cosa.

El so alegre del martell, picant i repicant damunt l'encruia, en la forja diària, ha deixat de sentir-se. De l'espectacle enmig del carrer, de restrenyer les rodes dels carros, on la col·laboració del ferrer i fuster era estreta i obligada, ningú se'n recorda ja. Molts de joves, no saben sols en què consistia.

Aquell menestral (en aquest cas, el ferrer), que amb la seva experiència d'anys, amb el seu art, ens forjava unes relles, ens acerava una aixada, ens trempava el tall d'una manuella segons la feina que havia de realitzar, soldava un cap de fuell, entre altres coses, ha desaparegut. Les seves ocupacions eren tan diverses, que tant el cridaven perquè amb unes claus falses ens obrís una porta per haver perdut la nostra clau, com perquè ens ferràs una bístia.

Parlem, avui, idò, amb un d'aquests menestrals, que amb la seva feina i el seu art formà part del nostre poble anys ha. Tanmateix, però, més que parlar del seu ofici, anirem a veure com és ell, què ens conta i què pensa un home que ha estat testimoni d'unes quantes generacions: Ens referim a En Tomeu "Mosson".

havia pegat un cop mai damunt l'encruia. A la mort del meu germà Guillem, encara no sabia de què anava en quant a l'ofici. Vaig haver d'aprendre-ho quasi tot sol.

—¿I el servei militar?

—L'any 1932 em vaig incorporar al servei militar i em destinaren a Àfrica, on vaig estar un any i set dies.

(Ens semblava que duia el compte de la seva estada allà, dia per dia).

—¿On et destinaren, en concret?

—Quasi sempre vaig estar a Alcazarquivir, Ceuta i Larache. Vaig servir a Intendència de Muntanya, i els muls, que transportaven els bagatges de guerra

"VAIG APRENDRE EL MEU OFICI AMB UN POC DE PRÀCTICA"

"EN AQUELL TEMPS NO ESTUDIÀVEN"

EL SEU PADRÍ I EL SEU PARE TAMBÉ TENIEN AQUEST OFICI

Ell és atent i senzill; com molts de la seva edat. Li agrada expressar-se amb claretat. És detallista. Explica les coses amb tota minuciositat; i quan has acabat de xerrar amb ell, podries tornar començar, i escriure un altre reportatge, tant té de què parlar.

—¿El teu nom complet, Tomeu?

—Bartomeu Garcia Sastre. Vaig néixer el 1910 a Montuïri, érem tres germanes i quatre germans.

—El teu pare era ferrer. ¿Tu, sempre ho has estat també?

—No, jo vaig començar de molt petit a fer de porqueret i, poc a poc, al llarg dels anys, em vaig transformar en un missatge i pareller; home de camp, en una paraula. Estava llogat i molt que m'agradava!

—¿Com passares al camp de l'encruia?

—Era molt jove i la ferreria la duïen mon pare i el meu germà Guillem. Mon pare començà a queixar-se de les cames i el meu germà era molt tot sol dins la botiga. Per tant, a instàncies de mon pare, vaig canviar d'ofici i vaig anar a ajudar-los. Aleshores tenia 17 anys i no

i altres coses, estaven a càrrec nostre. Aquí, a les ordres d'un brigada mestre ferrador, vaig aprendre a aferrar. I una vegada llicenciat vaig continuar a ca nostra l'ofici de ferrer.

—O sia, ¿no vares conèixer altres mestres de l'ofici?

—Et diré: durant la guerra civil em feren incorporar el 18 d'agost de 1936, i militaritzat vaig fer feina a Can Buades, fabricant material de guerra durant tot el temps que durà el Moviment.

(En Tomeu conta i no acaba, totes les peripècies que li succeïren durant aquella època de trists records i temps durs, on les persones no podien permetre's les comoditats d'avui. L'interrompem per fer-li altres preguntes).

—Si no ens equivocam, has actuat com actor de teatre al nostre poble. ¿Com i quan va ésser això?

(El nostre home s'anima i somriu).

—Sí; damunt la "Societat d'Esquerra Republicana" vaig actuar amb uns quants amics meus.

—¿En recordes alguns d'ells?

(Continua a la pàgina següent)

"En temps de la meva joventut hi havia pocs doblers i la feina era pesada".

"A Africa vaig aprendre d'aferrar".

"Durant la guerra civil feia feina fabricant material de guerra".

"He estimat molt el meu ofici".

"Podien venir a qualsevol hora a manar-nos feina".

"Es lamentable que el joves surtin d'aquí per anar a divertir-se".

Si pot donar una mà, la dona.

(Ve de la pàgina anterior)

—Com si fos ara. Mateu Gomila Garcia (mestre Mateu "Materino"), com a director de l'obra. Actors: els seus fills Mateu i Catalina, En Pere Mesquida (d'Es Figueras), En Tomeu Roca "Lluccio", En Joan Garau "Roca", Na Tonina i Na Maria "Poetes", inclús essent molt nina, Na Catalina Bauzá "Xoroia", només per dir-ne uns quants.

—Perdona, Tomeu, que vagi espigolant d'aquí i d'allà de la teva vida, però no queda més remei. Estic informat que tens familiars a Filipines. ¿D'on ve el teu parentesc?

—El tinent "Mosson", (com li deien) va esser un germà de mon pare. Quan estallà la guerra de Filipines era "cabo" o sargent, i quan l'enviaren a aquelles terres l'ascendiren a tinent. Es casà allà, i amb el meus cosins encara ens escrivim.

—Tu has conegut aquell temps. ¿Com eren?, ¿quines diferències hi havia dels joves de llavors als d'ara?

—En temps de la meva joventut hi havia pocs doblers i la feina pesada. No podies anar a escola el temps reglamentari, pocs els qui podien viure's dins ca seva...

(S'interromp i em mira amb una mitja rialla cansada).

—L'educació tenia molt que desitjar. Ja et pots d'oposar —ens deia— com ens comportàvem: tirant-nos pedres, barallant-nos, jugant a cartes... encara que no sempre. Però això era una fruita molt corrent, aleshores. El que té la joventut d'avui en quant a diversions, ni tan sols ho somniàvem. No entraré a enumerar els avantatges de tenir les escoles de formació que hi ha actualment. Nosaltres no ho vàrem poder tenir

(Aqueixes darrers paraules han sonat com una lamentació. És comprensible).

—¿Quines són les teves aficions?

—M'agradava molt fer un truc, una "marilla", jocs de cartes, on l'únic interès que existeix és la distracció i passar el temps. Els escacs... i també m'agrada molt viatjar.

—Si poguessis tornar enrera dins la teva vida, ¿dins quina època et quedaries?

(En Tomeu no contesta en concret la pregunta, però la seva resposta també és vàlida).

—He estimat molt el meu ofici i m'agradaria fer lo mateix, de ferrer. Llavors, però, treballàvem d'un mode irracional en quant a l'horari. No teníem descans. Podien venir a qualsevol hora a manar-nos feina. Ara procuraria adaptar-me a un altre estil de fer feina.

—Abans no hi havia una organització per a les persones majors com ara hi ha la de la Tercera Edat. ¿Què ens podries dir d'ella?

—La major part de la gent de la meva edat n'està molt contenta, sobretot per poder anar a dinar al menjador de Ca Ses Monges, per les excursions que feim, per les bauxes que organitzam; en una paraula, estar associats ens ha donat vida. Tant la meva dona com jo n'estam molt contents.

—¿Consideres que la societat actual duu un bon camí?

—El respecte mutu existeix, però una part de la joventut trob que s'està passant un poquet.

—¿Què diries als joves d'avui?

(En Tomeu fa la mitja, i mou el cap d'una banda a l'altra, breument).

—És molt difícil. La meva generació i l'actual no pensam igual. Em consider incapaç de donar un consell. Hi ha fets que parlen per ells mateixos. No pots fer-los cap indicació, no pensen massa en el demà. Viuen el present. No han viscut els temps difícils que visquérem els de la meva edat i no poden o no saben apreciar que viuen dins un món ple de comoditats, que nosaltres no tenguérem, però amb el qual hem col·laborat. Damunt aquest assumpte podríem parlar-ne molt i no acabaríem mai.

—Pegant una ullada al nostre poble, ¿quina part trobes que abunda més: la positiva o la negativa?

—Montuiri és un poble normal, no crec que sia millor ni pitjor que els altres pobles. És lamentable, però, que els nostres joves surtin d'aquí per anar a distreure's o a divertir-se a poble extern. Els recomanaria que ells mateixos tenguessin la iniciativa de fundar centres de cultura, de distracció o diversió dins el nostre poble. Ells formen part també de la nostra societat i haurien de dirigir bona part de les seves energies i aspiracions a crear un poble millor.

Fins aquí el col·loqui, opinions i canvi d'impressions amb en Tomeu "Mosson", un dels darrers ferrers que ha tengut el nostre poble.

Miquel Martorell Arbona

El curs escolar comença sense problemes

El nou curs va començar sense problemes a les escoles. El 77 per cent dels pares dels alumnes del Col·legi Públic de preescolar i d'EGB han votat favorablement la renovació de l'horari escolar que es va implantar amb caràcter experimental durant el passat curs 1989-90.

Aquest horari consisteix en què les classes del matí comencen a les 9 i finalitzen a la una del migdia. Els horabaixes hi ha classe tres dies a la setmana, de tres a cinc i queden lliures els dimarts i divendres. Els horabaixes d'aquests dos dies es dediquen a la pràctica d'activitats extra-escolars en combinació amb l'Associació de Pares i Patronat Local de Música.

De cada quatre pares, tres estan d'acord en la renovació de l'horari escolar

Es manté el servei de menjador escolar diàriament, del qual se'n beneficiaven el passat curs més de 80 alumnes.

Professorat

Les tres places vacants de professorat foren suplides durant la primera setmana de setembre per altres tres nous mestres.

Les tutories dels distints cursos romangueren així: Aina Ferrer (preescolar de 4 anys), Sílvia Bestard (preescolar de 5 anys), Magdalena Mayol (1er. Curs), Jerònia Oliver (2on. Curs), Gabriel Miralles (3er. Curs), Josep Ma. Munar (4rt. Curs), Catalina Martorell (5è. Curs), Monserrat Cueto (6è. Curs), Gabriel Gomila (7è. Curs) i Joan Sorell (8è. Curs). Les places de professor d'Educació Física i de recolzament estan cobertes per Guillem Fiol i Francisca Bauzá.

Les baixes de professorat en relació al curs passat han estat Margalida Sansó (preescolar), Esperança Vaquer (2on. d'EGB) i Maria Magdalena Crespi (6è.) mentre que les professores Sílvia Bestard, Francisca Bauzá i Maria Monserrat Cueto són les noves incorporacions.

El número d'alumnes és de 194.

La gestió organitzativa funciona com a "Direcció col·legiada", mitjançant la qual l'Escola "és duita entre tots".

L'equip directiu està format per Catalina Martorell (directora), Jerònia Oliver (cap d'estudis) i Biel Miralles (secretari).

Un any més, el Col·legi durà la granja i l'hivernacle escolars.

CURSOS DE FORMACIÓ OCUPACIONAL

L'INEM (*Instituto Nacional de Empleo*) ha elaborat un pla de formació i inserció professional per participar a diferents cursos programats per a Ciutat i diferents pobles de Mallorca (No n'hi ha cap a Munturi).

Se n'impartiran de construcció, arts gràfiques, automoció, fusteria, vidre, energia solar, llauneria, cambrers, recepcionistes, agricultura biològica... i altres.

Els qui hi participin poden demanar beques que arriben fins a 891 ptes. per dia de curs. Informarà INEM - C/. General Riera, 111. Palma (Oficines Empleo).

PREVENIR LES TOXICOMANIES DES DE L'ESCOLA

La Comissió de Sanitat del CIM ha iniciat un programa de prevenció de toxicomanies, començant des de les escoles, ja que s'ha demostrat que tota toxicomania s'inicia amb l'abús de l'alcohol i tabac per a després seguir consumint altres drogues. I un moment molt important de la prevenció és entre els 12 i 16 anys, ja que per regla general és, segons les investigacions, quan comencen a iniciar-s'hi.

S'ha elaborat un material molt adequat per a les escoles, on el paper del professor és molt important.

IV CONCURS LITERARI

Amb les mateixes normes que els anys passats, BONA PAU organitza el IV CONCURS LITERARI en col·laboració amb

AJUNTAMENT DE MONTUÏRI
CONSELL INSULAR DE MALLORCA
"LA CAIXA", CAIXA DE PENSIONS
"SA NOSTRA", CAIXA DE BALEARS
COL·LEGI PÚBLIC "JOAN MAS I VERD"

Els treballs versaran sobre
CULTURA POPULAR

(Podran presentar-se escrits sobre acudits, romanços, gloses antigues, receptes de cuina, costums, fets perduts, jocs d'antany, etc.).

Haga valer su nómina

¡TIENE
VENTAJAS...
Y PREMIOS!

NOMINA
VIVA

"SA NOSTRA"
CAJA DE BALEARES

Su mejor respaldo

DUES JOVENETES DE LA BANDA DE MÚSICA

Margalida Nicolau i Apol.lònia Miralles assistiren a un curs de saxofonistes

En un ambient d'allò més adequat, a l'acadèmia on assaja la banda de música mantinguérem una entrevista amb Margalida Nicolau Pocoví i Apol.lònia Miralles Martorell, dues saxofonistes de 16 i 17 anys respectivament, que el passat mes de juliol assistiren a un curset per millor perfeccionar el domini del seu instrument. Aquestes foren les respostes a les nostres preguntes:

Margalida Nicolau Pocoví

Apol.lònia Miralles Martorell

—¿Els professors que us ensenyaren, ¿eren tots mallorquins?

—No; una bona part eren valencians. Concretament el nostre era valencià.

—En un curset com aquest, és possible que hi hagués una amica de rivalitat entre els qui en sabien més o ho feien millor. ¿Succeí així?

—No; tot el contrari. Tant entre els professors com amb els alumnes hi havia molt bon ambient, sobretot molt de companyerisme.

—¿Quins aspectes destacaríeu?

—A més de passar una setmana molt divertida, hem après noves tècniques, hem perfeccionat i augmentat un poc el nostre nivell. En definitiva, ens han ensenyat coses que aquí, a Montuïri, no hauríem pogut aprendre, ja que allà teníem un saxofonista, pels saxofons; un clarinetista, pels clarinets, etc. En canvi, a Montuïri, hi ha un professor per a una sèrie d'instruments i no és especialista en tots ells; cosa lògica perquè si no hauria de venir un professor per a cada dos o tres alumnes.

—Idò, ¿us ha agradat?

—Sí; en un principi pensàvem que seria molt pesat tocar 5 hores, que els nostres mestres serien seriosos i estrictes, però afortunadament no fou així.

—Vosaltres, que fa dos anys i mig que tocau el "saxo" a la banda i tres des que començàreu, ¿què aconsellàreu als altres que ara comencen a tocar un instrument?

—Que estudiïn, que posin interès i, si tenen una oportunitat com aquesta, que no la deixin passar.

—I l'any que ve, ¿repetireu l'experiència?

—Sí ha d'anar tan bé com enguany, sí.

—¿Quan i on tengué lloc aquest curset?

—El curset durà del 12 al 21 de juliol passat, de les 3'30 a les 8'30 de l'horabaixa, amb un descans de mitja hora enmig. Tengué lloc a l'escola pública de Santanyi, "Blai Bonet". Hi assistírem de dilluns a divendres.

—¿Com us hi desplaçàveu?

—Ens hi acompanyaven els pares, que es tornaven, o a vegades hi anàvem amb en Ferran, el professor de solfeig. Hi havia una part dels alumnes que hi quedaven interns; al matí anaven a la platja, l'horabaixa assistien a les classes corresponents i el vespre sotien a fer una volta, fins a les 12, hora d'anar a dormir.

—¿Quants d'alumnes seguien el curs?

—Uns cent, aproximadament.

—¿Com us organitzàveu per no molestar-vos uns als altres?

—Estàvem distribuïts, segons l'instrument, en classes. Nosaltres, per exemple, érem 9 saxofonistes i tocàvem uns deu minuts cada un. Segons el nivell fèiem uns determinats exercicis que el professor ens corregia, ens indicava les claus que havíem de pitjar per fer-ho més ràpid, els matisos, etc.

—¿Quins instruments hi havia?

—Piano, flauta, trompeta, bombardí, tuba, trombó, saxofó, percussió i clarinet encara que no cada instrument tenia una aula. Si eren pocs, dos o més instruments de la mateixa família, compartien la classe.

UN LLIBRE NOU

PAPERS DE SA TORRE

(Aplecs de Cultura i Ciències Socials)

Des de març de 1987 i d'una manera periòdica el Patronat de l'Escola Municipal de Mallorca de l'Ajuntament de Manacor ve publicant uns opuscles que hores d'ara ja arriba el número 21, amb el desig de difondre d'una manera preferent les conferències de les Aules de Cultura Popular d'aquella ciutat. Tot inserit dins l'ensenyament del català a Manacor.

La incidència que aquesta escola ha tengut entre els manacorins és de cada vegada més forta, tot i que hagi tengut els seus detractors. Fou fundada l'any 1973 amb l'objectiu de *fomentar, practicar i ensenyar gratuïtament la nostra llengua i cultura, posant-hi el municipi els mitjans necessaris per aconseguir-ho*.

Al llarg d'aquests 17 anys ha treballat des de tots els caires de cara a la normalització lingüística i al coneixement de la nostra cultura. I l'edició dels "Papers de Sa Torre" ha succeït com a plasmació dels més rellevants esdeveniments culturals i com a mitjà d'investigació i recerca. Uns opuscles generalment a l'abast de tothom i que d'una manera particular agrairan tant els manacorins com els qui llegeixin complements tot quan fa referència a la nostra llengua. - O.A.

Bel Mayol
Ma, Francisca Gomila

Un Montuïri de preferent que encara no satisfà

FUTBOL

Els resultats dels partits de futbol jugats el passat mes de setembre (excepte el darrer diumenge) foren els següents:

INFANTILS

Oímpic, 7 - Montuïri, 0
Montuïri, 2 - B. Ramón Llull, 1

CADETS

Montuïri, 0 - Escolar, 1
S'Horta, 1 - Montuïri, 4
Montuïri, 3 - Manacor A, 3
Barracar, 2 - Montuïri, 1

III REGIONAL

Montuïri, 2 - J. Sallista, 2
Sant Joan - Montuïri (No es va jugar per manca de presentació arbitral).

I PREFERENT

Calvià, 1 - Montuïri, 1

Primera sortida de la temporada i primer resultat positiu dins el terreny d'un dels equips potents de la passada temporada. Els gols es marcaren al final del partit. Encetaren els locals i mancant pocs minuts per acabar el temps reglamentari, empatà el Montuïri d'un gran gol.

Montuïri, 2 - Sàines, 2

Partit molt disputat enmig de la rivalitat comarcal. Dos contraatacs de les ràpides puntes visitants i la manca d'ordre en el Montuïri motivaren aquest empat. Els canvis de la 2a. part possibilitaren que els locals igualassin un resultat advers.

Pollença, 4 - Montuïri, 1

Els problemes de la defensa sorgiren com havia passat una setmana abans. La baixa del veterà Pérez fa massa falta. La victòria pollencina resultà fàcil. El Montuïri marcà el seu gol quan el partit anava ja en 4-0.

Montuïri, 1 - Andratx, 1

Un dels pitjors partits del Montuïri dels darrers anys. Nirvis, desordre, mostres de poc companyerisme, defensa i mitja que feien "aigo". Dels 13 jugadors alineats sols hi havia 3 montuïrers. La notícia va estar en que l'àrbitre designat de I Preferent no va voler venir ni tampoc els seus líners. Va dirigir el col·legiat de III divisió, Emili de la Càmarra, nomenat el mateix horabaixa. Tot això entra dins la polèmica arbitral entorn de l'Andratx i a causa de l'agressió que havia sofert un diumenge abans un àrbitre dins "Sa Plana" d'Andratx.

CICLISME

Durant les festes de Sant Bartomeu no hi hagué ciclisme, però sí el passat 9 de setembre. En el tradicional circuit urbà es varen disputar dues proves: una per a juvenils i l'altra per a cadets. A la de cadets no hi participà cap montuïrer i a la de juvenils, que va guanyar en Gayà de Sant Joan, en Miquel Arbona rebé el trofeu per haver estat el millor montuïrer classificat.

Biel Gomila

NOCES D'ARGENT

OCTUBRE 1965 - 1990

Antoni Tous Frau "Tous"
amb

Antònia Miralles Munar "Carrerona"
25 Octubre 1965

Els desitjam que els 25 anys
de matrimoni sien presagi
de permanent felicitat

MODEL MON

MOBILIARI - ART - DECORACIÓ

Carretera Palma - Manacor, Quilòmetre 22'700 - Tels. 12.50.34 - 12.50.69 - 12.51.26
FINCA CABRERA CASAL D'ALGAIDA 07310 ALGAIDA (MALLORCA)

DINS LA
NOSTRA
COMARCA

DEMOGRAFIA

Setembre de 1990

NAIXEMENTS

Dia 8.- Atmai Dube Tallon, fill de Josep i de Raquel.

MATRIMONIS

Dia 1.- Josep Antoni Verger Garau amb Magdalena Alcover Nicolau.

Dia 8.- Bartomeu Mayol Ribas amb Maria Magdalena Aguiló Seguí.

Dia 28.- Jaume Matas Alcover amb Jerònia Barceló Hernández.

Dia 29.- Gabriel Miralles Bennassar amb Margalida Miralles Mesquida.

Dia 29.- Jaume Garau Gelabert amb Manuel Amengual Pau.

DEFUNCIONS

Dia 3.- Bàrbara Julià Juan, casada de 72 anys. (De Porreres).

Dia 4.- Antoni Mesquida Serra, casat de 73 anys. "Serra".

Dia 10.- Margalida Martorell Fullana, viuda de 86 anys. "Mora".

Dia 10.- Maria Amengual Juan, viuda de 84 anys. "Melenea".

Dia 13.- Joana Maria Sitjar Mulet, casada de 50 anys. "D'Alcoraia".

CUINAR EN CASA**LLENTIES****INGREDIENTS**

- 1 quilo de llenties.
- Una ceba grossa
- 3 tomàtiques grosses
- 1/4 de pastenagó
- 1/4 de mongetes tendres
- 3 fulles d'enciam i dues bledes
- Un poquet de moradux.
- Unes patates i capoliadís d'all i juevert
- Oli.

ELABORACIÓ

Posar les llenties en remull el vespre abans. Posar-les al foc amb poca aigua i poc foc. Posar pastenagó, les mongetes tendres, enciam, bledes, moradux. I un poc més tard les patates tallades petites, oli i, un poc abans de llevar del foc, posar el capoliadís d'all i juevert.

Una vegada cuites no han de tenir molt de brou.

*Recepta de
Antònia Sampol Cerdà*

PLUVIOMETRE

Pluja del mes de setembre

Dia 8	0'80 litres m2.
" 24	6'20 "
" 25	11'00 "
Total	18'00 "

Gloses

**ELS 80 ANYS
DE L'AMO EN "PARRÍ"
Al menjador de Ca Ses Monges**

Es qui serveix an es vells molt de mèrit deu tenir. A tots de cor vos vull dir que amb salut pogueu complir es vuitanta com aqueixs.

Miquel Massanet "Parrí"

Avui en compliu vuitanta, bon amic, l'amo En Parrí; si voleu complir es noranta, segui venint per aquí, perquè un sac buit no s'aguanta.

Pere Orpí

Felicitació de BONA PAU

S'equip que escriu Bona Pau, l'amo en Miquel, vos vol dir que tan bé com ara estau molts d'anys més pogueu complir.

Les gràcies vos vol dar, per ses gloses que les dau, vos volen felicitar els molts d'anys que celebrau.

Si vàreu néixer l'any deu, i ara estam en el noranta, enguany ja n'heu fet vuitanta: llarg camí per fer-lo a peu!

Un setembre ja llunyà, vós, venguéreu an el món; vuitanta anys, que molts que són, quants no hi poden arribar!

Gràcies a Déu podeu dar, que tan bé vos conservau; vós seguireu com temps fa, fent gloses per Bona Pau. Déu, tot vos ho pagarà i es poble recordarà lo que vós, escrit deixau.

*Antònia Adrover Roig
Setembre de 1990*

25 anys enrera

Octubre de 1965

PRESSUPOST MUNICIPAL

Dia 7 d'octubre fou aprovat pel consistori el pressupost d'ingressos i despeses municipals per a l'any 1966, l'import del qual puja 1.187.000 pessetes.

EL DIA MÉS PLOVER

Dia 25 d'octubre fou el dia més plover de 1965, encara que sols caigueren 34'5 litres per m2.

50 anys enrera

SETEMBRE DE 1940

Fetes les oposicions de caminer que l'Ajuntament havia convocat pel maig passat, per unanimitat el Consistori va acordar nomenar Miquel Cerdà Gomila amb un sou anual de 1.600 pessetes. Dia 18 de setembre del 40 va prendre possessió del càrrec en propietat.

ANTICS REFRANYS DEL MES D'OCTUBRE

El fred d'octubre | Quan l'octubre està finit
mata l'oruga | mor la mosca i el mosquit

NOCES D'OR MATRIMONIALS

1939 - 1989

**Dia 7 d'octubre de 1939
es casaren:**

**Mateu Fontirroig Martorell, "Llorità"
amb
Margalida Clar Sastre, "Mestret"**

BONA PAU, amb motiu de les noces d'or matrimonials s'uneix a l'alegria de tota la seva família, els felicita i desitja que puguin viure plegats molts d'anys.

Nota.- Aquesta ressenya no va sortir fa un any, perquè el matrimoni no fou inscrit en el Registre Civil fins a l'any 1940.

Les activitats pastorals per al curs 1990-91 ja estan programades

PROGRAMA PASTORAL CURS 90-91

Per tercer any consecutiu, han sortit al carrer durant aquests dies de començament de curs les "Orientacions i calendari pastoral per a les parròquies de Porreres, Algaida i Montuïri. Curs 1990-91".

Com indica el títol d'aquest fulletó, no es tracta d'un simple programa d'activitats, sinó que senyala breument els criteris pastorals que s'han seguit a l'hora de fer la programació.

Ha estat elaborat pels rectors solidaris i un grup de seglars representants dels distints Consells parroquials. Com els anys anteriors, es procurarà que arribi a totes les cases. En cas que qualcú no el rebí, pot passar a recollir-lo a la rectoria, on sempre solen quedar alguns exemplars.

De totes maneres, cada mes anirem donant compte de les activitats més immediates, des de les pàgines de BONA PAU.

BAPTISME

Els pares dels nins que han de rebre el baptisme abans de final d'any, tendran una reunió preparatòria el dimarts dia 23 d'octubre (no dia 15, com diu el programa). Tindrà lloc a la rectoria a les 21 hores.

Els baptismes d'aquest mes d'octubre se celebraran dia 28 a les 6 de l'horabaixa.

TROBADA D'INICI DE CURS

El diumenge dia 21 d'octubre tindrà lloc a Montission de Porreres una trobada per a tots els cristians de la IV zona pastoral que hi vulguin participar.

Començarà a les 10 del matí i acabarà amb el dinar (de pa a taleca) i la bauxa final, després del treball per grups i l'eucaristia que presidirà el Sr. Bisbe.

Es tracta d'una diada de convivència i d'intercanvi entre cristians inquiets dels diferents pobles, i una manera nova de donar el "sus!" a les tasques pastorals del curs que ara comença.

Naturalment, tothom es pot donar per convidat a participar-hi.

ORIENTACIONS I CALENDARI PASTORAL

PER A LES PARRÒQUIES SOLIDÀRIES DE PORRERES, ALGAIDA I MONTUÏRI

CURS 1990 - 91

CATEQUESI FAMILIAR

En l'apartat de "Formació per a pares i catequistes", diu l'esmentat programa: "Es necessari que tots els pares prenguin responsabilitat directa en l'educació de la fe dels seus fills. Per això hem preparat una reunió amb aquest tema: "Plantejament de l'educació de la fe dels nins com la catequesi familiar".

A Montuïri, aquesta reunió serà el dilluns dia 8 d'octubre, a les 9 del vespre a la rectoria. La dirigirà mossèn Pere Mascaró, especialista en aquest tema.

Enguany, almanco de cara als nins que han de fer la primera comunió, els pares hauran d'assumir la principal responsabilitat en la preparació cristiana i catequètica dels seus fills, com ja s'està experimentant a diferents pobles.

Després d'aquesta trobada inicial, les reunions dels pares de nins de primera comunió començaran el dimarts dia 30 d'octubre, a les 9 del vespre, a la rectoria.

CELEBRACIÓ PENITENCIAL

Com a preparació per a les festes de Tots Sants i dels Morts, tendrem una celebració comunitària de la Penitència el dilluns dia 29 d'octubre a les 8 del vespre.

CELEBRACIONS EUCARÍSTIQUES

Les "Orientacions i Calendari Pastoral..." ressalten que "la Missa o Eucaristia ha de ser la Celebració més important de la comunitat centrada en Jesucrist...".

Per això proposen animar la missa del matí dels diumenges mitjançant la participació activa dels nins que assisteixen a la catequesi parroquial i dels pares respectius, baix de l'organització del "grup de Catequesi de cada Parròquia". Voldríem que Montuïri no fos una excepció.

Una altra iniciativa que ja s'ha experimentat anteriorment és l'anomenada "Missa de la Comunitat". Consisteix en que "dins l'horari normal de les misses dominicals se celebrarà cada mes una Eucaristia més viscuda i participada, fent-se responsable cada vegada una de les Comissions del Consell Parroquial".

PRIMERS DIVENDRES

A partir de divendres dia 5 d'octubre, i fins al mes de juny, es tornarà dur cada mes la comunió als malalts i persones impedides que ho desitgin. Donat que el rector solidari Andreu Genovart ha passat a viure regularment a Porreres, si no és possible visitar tots els malalts el mateix divendres es continuarà la volta l'endemà.

Les "Orientacions..." insisteixen també en "la missa de cada primer divendres, que —si una majoria de la comunitat més conscient hi participa— pot resultar una Eucaristia compartida".

ENQUESTES A GENT MAJOR

El grup d'Acció Social i altres persones lligades a la Parròquia estan col·laborant en recollir una sèrie de dades sobre un cert nombre de persones de més de 60 anys escollides a l'atzar. Es tracta d'un estudi sobre la situació de la 3a. Edat en els distints pobles de la Mancomunitat des Pla de Mallorca. L'organització corre a càrrec de les assistents socials que atenen els municipis de la Mancomunitat.